

IV CENTENÁRIO
DA FUNDAÇÃO
DA UNIVERSIDADE
DE ÉVORA

N.º 377,382

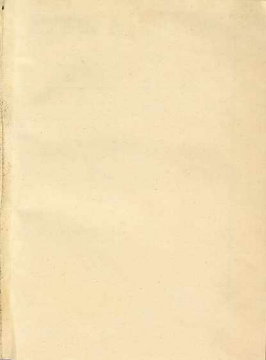
EXPOSIÇÃO BIBLIOGRÁFICA

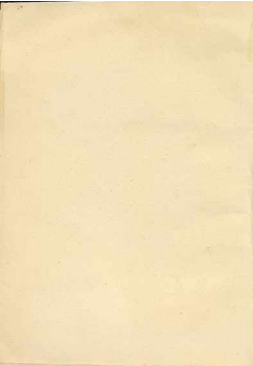
1559 — 1959

VIII CENT. DA
RECONQUISTA
CRISTÁ DE ÉVORA

— . —

EXP. BIBL. E ICON.
B. P. E. — N.º 361

Biblioteca Pública e Arquivo Distrital de Évora

Título *Proteus*
Autor *Manuel de Costa*
Cota *Res. 360*

Nome, Profissão, Residência	Data da consulta	Objectivo da leitura	Pag. transcritas e fotografadas (nome e indicações da provavel publicação)
<i>Luis de Matos</i> <i>Prof.</i> <i>Lista (cont.)</i> <i>Dr. de Matos</i> <i>José Manuel Soares,</i> <i>capelão militar, EVORA</i>	$\frac{7}{x} 43$ $\frac{24}{T} 96$	<i>Proteus L.T.</i> <i>Lat. Res.</i> <i>A vida e obras de Rembrandt</i>	<i>Cópia de nota e</i> <i>vs</i>

Biblioteca Pública e Arquivo

Título	Autor	Data
Obras de...	...	...
...	...	...
...	...	...
...	...	...
...	...	...
...	...	...
...	...	...
...	...	...
...	...	...
...	...	...

AD IOANNEM, ET IOANNAM**Principes Lusitaniæ serenissimos****Proteus.****Emmanuel Costa Iureconsulto Lusitano****Senatore Regio****Authore.****VLISBONAE;****M. D. LIII;****Idib. Februa.**

 Gaspars Collasij in Protei commemorationem epigramma.

 Quis non Threicio miretur Protea cantu,
Diuina è sacro fundere verba sinu?
Miranda Aonio modulari carmina plectro,
Phœbææ 'que senem condere mentis opus?
Quo canit occiduae fulgentia Sydera terræ,
Dulichia & cultum narrat ab vrbe diem.
In sacra commissas memorat quoq; fœdera dextras,
Et celebres toto concinit orbe faces.
Extollitque mari Regem, terræque potentem,
Et Natum, regnisq; pen, columenque sui.
Quos Cumæa vtinam nobis in sæcula seruent
Fata, & fortunam dent in utroq; parem.
Auspicijsque regant ambo fœlicibus orbem,
Alterna euertant impia regna manu.
Ista Deum tu polce senex, Vatiq; precare,
Ne linguæ noceant dira venena tuo.
Castaliaque illi quaesitum nomen ab arte
Viuat; & æternum stet sine morte decus.

De Authoris carminibus elogium.

 Quod, C. Plinius de Timantis operibus scriptum
reliquit: merito de nostri Authoris carminibus prædica-
ri potest. Quippe in his æquè intelligitur plus semper
quàm dicitur: & cum ars summa sit, ingenium tamen
vltra artem est.

Petrus Dandrade Camigna.

PROTEVS.

EST in Carpathijs scopulus late arduus vndis,
 Nota senis Protei sedes: de vertice cuius
 Prospicit egressas vicina ad littora phocas,
 Reddit & ambiguïs diuina oracula rebus.
 Hic illum (sic fama refert) videre puellæ
 Nereides similem attonito, atq; immota tenentem
 Lumina: formosæ quem candida filia Costæ
 Iana, potens cantu, morientes vincere cygnos,
 Aggreditur, Venerande senex, qui pectore in isto
 Transacta, & quæ sunt, venturæque Soecla recondis,
 Quum nuper Cyprias legeremus in æquore conchas:
 Diuitijs onerata maris, fastuque superbo,
 Visa Venus sulcare fretum. Cum matre Cupido
 Ibat ouans, duplici telo spectabilis aureo.
 Frænatos supplere vicem delphinas olorum
 Cernere erat: Veneris famulas immania terga
 Balenæ, ac solito maiorem Hymenæa vehabant.
 Aligeri nando varijs in piscibus ibant
 Ludentes circum pueri: qui tempora myrto
 Velati, dederant collo pendere pharetras.
 Quinetiam Neptunus, equis per cærulea vectus,
 Dicitur, Oceanum, ac Phœbi petiisse cadentis
 Littora: præmissumque ferunt Tritona canorum,
 Qui totum inflata concha circum sonet æquor
 Diuinas tædas, & foelices Hymenæos.
 Dic igitur quinam sponsi, quo sanguine creti,
 Quoue loco tanti thalami celebrentur honores?
 Hic etenim nos cura tuæ mandata senectæ
 Detinuit: festas licuit neq; cernere pompas.

20 Tunc Proteus, Gemini flores, decora inclyta mundi,
IOANNES, IOANNA, ambo de sanguine eodem
Progeniti iuuenes, quarumque parentibus orbis
Nil melius, nil maius habet; iunguntur in oris
Occiduis, quæ se victrix Hispania magno
Terminat Oceano. Sed enim de nomine Vlyssis
Dicta vrbs, Lyssiadum ratibus quæ cuncta subegit,
Finibus à Lybicis Orientis ad vsque beati
Ignotas terras, grandi molimine vires
Explicat: vt digno, quem iuste ambiuit, honore
Has possit celebrare faces. Per compita passim
Eduntur festis centum spectacula ludis:
Mille coronatæ ludunt ad littora puppes.
Hic gens Lyssiadum, qua nulla fidelior vsquam
Osseruat Reges, hodie, quas cunq; parauit,
Exultans profundit opes: & vestibibus aurum
Aptat, & elato bacchata monilia collo.
Hic Castellani, pretioso vellere Serum
Induti, lætas attollunt vertice cristas.
Nec tantum affectus animi prædiuite cultu
Extremæ Hesperiae certant ostendere gentes:
Ipsa etiam lasciuit humus: quam germine florum
Vernantem, vt Tauri si cornua Sole calerent,
Mirantur, nullosque imbres, atque æthera purum,
Mutatasque vices anni: nam tempora veris
Læta quis in pluuio vidit ridere Decembri?
Hanc demum, qua IOANNI IOANNA marito
Tradenda est, niueo Lachesis de stamine lucem
Ducit, & egregio condonat lumine Titan.
Iam mirè instructam nauim, quæ cærula verrit

Auro intertexto, conscendit auunculus idem,
 IOANNAEque socer, Regum iustissimus omnium,
 IOANNES, Lysio induxit qui saecula regno
 Aurea: nunc hominum porro commercia taxat
 Legibus, ut ferreae pereant vestigia fraudis.
 Illum habitu insignem regali, ipsaque verendum
 Maiestate, tremor Lybiae, virtutibus ingens,
 Fraternali columen regni, LUDOVICUS: & omnes
 Hesperiae ante Duces vasta ditione superbus
 Theodosius: proceresque alij comitantur euntem:
 Tendit in adversam Barreri littoris oram,
 Alta serenato praetendens gaudia vultu:
 IOANNAM ut nato secum deducat in urbem
 IOANNI. Pro quo solennia verba mariti
 Concepit, rari Legati munere functus,
 Tauorea de gente ducum Laurentius vnus,
 Dilectus Mus, Tydeoque animosior armis:
 Virginis eiusdem merito custodia summa,
 Extremis patriae Castellae à finibus usque,
 Propter laudatas generosi Principis artes
 Auerio est commissa Duci, de stirpe creato
 IOANNIS, quem fama vehit super astra, Secundi.
 Ducit & immensis Comes Arganillius illam
 Sumptibus, ad Mondam posita qui Praesul in vrbe,
 Fulmineo tonat ore pius, monitumque potenti
 Terrenos animos rapit in penetralia coeli.
 Tollitur interea ventis mare, sibilat aura,
 Voluuntur cano spumantes vellere fluctus:
 Sed tamen ornatistenuit quum classibus altum
 IOANNES, olivae posuerunt flamina venti

Actutum, & supplex iacuit sine murmure pontus.
Tantum vni Zephyro permissum est, leniter vndas
Pacati crispare maris. Ne singula narrem,
Eccet triumphali vehitur super æquora pompa
Cum Socero, CAROLI Quinti dignissima proles,
IOANNA. O qualem vultum, quæ lumina cerno
Nereides, quantum Augusto decus emicat ore.
Ut crines reuoluta aureos, gemmisque coruscis
Irradians, venit in niuea pulcherrima veste.
Talem inter Nymphas Phæacum in littore quondam
Nausicaam, Alcinoos genitam, non vidit Vlysses.
Quid loquor? Aemonias presit non talis arenas
Nostra Thetis, Regi Peleo tradenda marito.
Cerno etiam quas vnda Tagi, quas flumen Iberum,
Quas aluit Pethis, specioso corpore Nymphas
IOANNAE. Nimitumque oculos deiecta refulget
Syluia, quam pridem colit, & facit ille colendam
Sylvius, Hispanis longè celeberrimus oris.
Conspiciæ filis bombycum, & murice pinus
Regalem stipant nauem. Non Aulide plures,
Non sic compositas, Danaï soluere carinas.
A puppi aspirant auræ: ventusque secundus
Aequas tendit velorum flatibus alas.
Hic sese ostentant cymbæ, quæ, monstra profundis,
Cæsareasque aquilas, Castellanosque leones,
Atq; Indos referunt prono diademate Reges.
Tum verò innocuæ Siculis de rupibus adsunt
Sirenes, CAROLI patris quæ bella canendo
Perstringunt, Ticiniciptium ad moenia Regem
Callorum, mox CAESA Rea virtute solutum;

4
Romani illam, rerum dominam, mundi que potentem,
Auspicijs etiam inuiti parere coactam:
Danubij ad ripas commisso Marte fugatum
Turcarum Dominum immanem: dum CAESARIS horret
Fortunam, inuictumque animum, Hispanosque propinquos.
Addunt & captas superatis ciuibus vrbes
Arentis Lybiae: debellatosque rebelles
Germanos: vtq; Hispanis tranantibus Albis
Spumeus, & leuibus vix nabilis ante carinis
Cesserit, atque humiles aquilis instrauerit vndas
AVGVSTI, refugum vindex quo caderet hostem:
Deniq; vt assertum bello, sic temperet orbem
MAXIMVS, vt titulos Magnorum excefferit omnes;
Parte alia erumpit, salsis Tagus altior vndis,
Et Dominam agnoscit venientem: aurumque, tot annis
Occultum, rutilis vulgo dispergit arenis.
Tum procedentes e gurgite Naiades aureo,
IOANNAE thalami contextui munus in vsum,
Pulvinar geniale ferunt: quo cernere possit
ALPHONSVM Henrici, Lysiosque ex ordine Reges,
Maternum genus: & partem pro tempore monstrant,
Arte noua, & multo ante alias splendore nitentem,
In qua Reginae Socerum de ventre MARIAE
Nascentem, insolitis nimbis, atq; ignibus aether
Parturit. Horrentes Afrique, Indique Tyranni,
Ac velut exangui spectantes aethera vultu,
IOANNEM agnoscunt, praedictum a vatibus, edi:
Ad partus virgo properè descendit ab alto
Astraea, & Superum deducit ab arce Sorores,
Excipit infantem, viridante insignis olivæ,

Aurea Pax; cunas motant ad carmina Musæ.

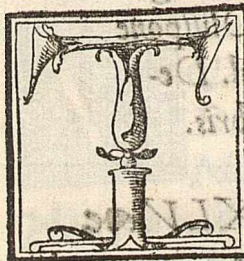
Talia dum medio in ponto miranda videntur,
Vrbs Dominæ assurgens subitis Mauortia flammis,
Fulminat horrendum. Rapido impete tormentorum
Terra tremit; nutant celsæ cum incenibus arces;
Confugiunt pauidi materna ad pectora nati.
Responfant pelago naues, atq; æra fumo
Inuoluunt, cunctisque vomunt e partibus ignem.

Hos inter mixtos vrbis, pelagique tumultus
Sydereus iuuenis, patrij spes vnica regni,
IOANNES, cui non temere est fatale parentum
Impositum nomen, CATHARINAE ad strata recumbit
Reginæ matris, cuius formamque, genusq;
Diuinæque animi dotes, me fortè canentem
Audistis, volui offensus si quando, mouere
Inuidiam magnæ Dominæ maris Amphitrite.
Multus honos decoris, maiestatisque paternæ
In iuuenis facie est. Candens distinguitur auro
Vestis, & in famulo lectis Oriente lapillis.
Iamque ardens, primum congressum, atque oscula prima
Virginis Augustæ salienti corde volutat.
Talis erat, tales animo voluebat amores
Sol olim, nondum prima lanugine malas
Vestitus, Lucisque nouo iam captus amore:
Cum pater Omnipotens auspex, & pronuba Iuno,
Cœlestes inter Diuos, ac numina ponti,
Ducebant teneram læta ad connubia Lucem.
Hæc Proteus. Nam iam fusco velabat amictu
Nox cœlum; radijs splendebant æquora Lunæ:
Tempus & in vitreas scopulo descendere sedes.

Laus Deo,

LANDREAS

RESENDIVS. SPERATO
MARTINO FERRARI-
AE EQVESTRIS OR-
DINIS NOBILITET
ERVDITO VI-
RO. S.D.

*Andem redit ad te, mi Martine,
iure postliminij, Vincentius pridē
ex meo tuus, dūq; tibi debitus.*

*Nam quum id poëma, qualecumq;
est, in Gallia Belgica tuo dicaſſē
nomini, non tamen edidi: quod euc-*

*ſligio uterq; quaſi motoriam quamdam fabulā egeri-
mus, Caruli Quinti Imperatoris auſpicijs, Panno-
nicam illam in Turcas expeditionē ſequuti. Me ete-
nim literarium, quo delectabar otium, regia legatio ſe-
cit deſerere, tu nullo alio Caſari obæratuſ auctora-
mēto, quā Chriſtiana quæ in te eſt pietate, iuuentutiſ
tuæ tirocinium, quod & laudauit Imperator, & ho-
neſtauit, in eo bello religioni deuouiſti. Quo factum
eſt, ut amandatiſ utrimq; muſiſ, & otio ſublato, in pu-
blicum exire tunc quidem non potuerit, poſtea uero
hactenus apud me edendi refrixerit cupiditas, præſer-
tim in tam diuturna noſtra abſentia. At nunc, præ-
ſtita poſt annos pluſculos obcaſione, quū mihi menſciſ*

aliquot res cum typographo aliqui habenda sit, atq̃
iterum nouum æs alienum apud te conflo, priori
illo ueteri q̃ nomine me libero, posterius
recensq̃ contractum quonam disso-
luturus sim pacto, bona fide
debitor interea cogitabo.

Vale. Olisipone

VI. cal. De-
cembris.

• M.D.XLV •

L. ANDREAE

RESENDII. VINCENTIUS
SLEVITA ET
MARTYR.

LIBER PRIOR.

Incenti referens sacri uictoris agonem,
Celestis aditus, quæ sita quæ numina iure,
Diuinis quæ canam ueræ pietatis honores,
Munera magna Dei, nulli cõlata pfano.

Nam quæ uel Alciden, merito uirtutis, olympo

1. 2. Adseruit falso male relligiosa uetustas.

Falso aras, & sacra, uiro turpi quæ, truci quæ,

3. Instituit, mentita Deum, uotis quæ uocauit.

4. Ingenio quicunquæ ualent, qui uiribus hostes

Edomuere suos, patriæ qui commoda quæerunt,

5. A Eternum, æternis durant sua præmia factis.

Ire sed in cælum meritis, at quæ arce potiri

A Etheria, meritò quæ aras, & numen habere,

6. Ignea sola facit uirtus, morès quæ pudici,

In quæ deum pietas, cui post, uel sceptra, uel orbis

Quidquid habet, caram quæ nefas non ponere lucem.

Iure igitur sacras meruit Vincentius aras,

Iure uocandus erit. festam suspendite laurum

Ante fores, aris stacten, lacrymam quæ Sabæam

A iij

7. *Vrite sacrifici, pura si ueste uenitis,*
8. *Si casti. castos enim amant bona numina. Diuo*
9. *Annua lux redijt celebris, Phrygis æphora postq̃*
Iam cælo obcultante Lyram, se pandere coepit,
Ad Phœbi radios. uates ego carmina, quæ me
Nec faciles docuere Deæ, nec falsus Apollo,
10. *Sed bona Mens, Pietasq̃, canã. Multũ ille malorũ*
Passus ob immitis crudelia iussa tyranni,
Multa quoq̃ exanimum, mutato sæpe sepulcro
Per uarios casus, passum discrimina corpus,
11. *Donec ad arua Tagi, clariq̃ ueniret Olysis*
Mœnia. quæ quoniam laudis calor incidit, atq̃
Diuinus memorare furor, tu Diue canenti
Adspira, & coeptum gliscente cupidine carmen
Da plectro facili, atq̃ pia resonare Camena.
12. 13. *IMPERIVM Diocles ulto p̃ Cæsare nactus,*
Væsanum extulerat furiali percitus æstro
14. *Sic animum, ut se se Diuorum sanguinis unum*
Iactaret, pontq̃ sibi quoq̃ posceret aras,
Scilicet æterno indigeti. sed nescia Erinnys
Instigare semel, quæ coepit corda, per omne
Exagitat, raptatq̃ nefas. ut crimine ab uno
Quod mala mens, & spreta Deũ reuerẽtia suasit,
Inruit elunies cunctorum. Cæsaris ergo
Nequid in expertum sceleris funesta libido

- (Linqueret, in fonti maculauit sanguine fastos
Romanos. nam cædis amans, nec clarior ulla
15. Re, notus uel magis, decima quam strage Diocles
Sanctorum, diri post secula fœda Neronis,
Qui potuit Romæ spectare incendia letus
Numine fatali, terram compleuit & undas
16. Funeribus sacris. tanti conlega furoris
Maximianus erat, pulchro ut sic ordine mundum
Partiti, ueterum pro cultu, arisq; Deorum,
17. Alter in Hesperio contenderet, alter Heo
Sidere. Nulla pios uexauit atrocius omneis
Tempestas unquam. nulla tamen amplius, aucti
18. Cæde triumphali numeri creuere superni.
Mittitur interea ad trepidos Datianus Iberos,
19. Sæua peracturus sæuus mandata minister,
Quo truculenta uiro gaudentum sanguine longe
Mitior est feritas, moderatior ira ferarum.
20. Hesperiae extremæ locus est, ubi marmore uasto
Se fretæ diffundunt fauces immissa per artas,
21. Quæ, si fama uetus uera est, Tyynthius heros
22. Perpetuam Calpen dirimens, peruadere terras
Fecit. ibi flexu insinuat se pontus in oras
Terræ, quæ quondam stetit ærumnosa Saguntos,
23. Sucronis dixere sinum, fluuijsq; receptis,
Quo magis intus abiit, angustior. haud ita multis

- Milibus à pelago seiuncta Valentia surgit,*
24. *Bruti opus. Hesperiam Viriati cæde madentem*
Ille petens, acies palanteis urbis honore
Donauit, positisq; diu uictoricibus armis,
25. *Exauclorato compleuit milite. uentum*
26. *Huc erat, & Bruti Datianus mœnia sæuo*
Terrebat gladio, insani dum iussa Dioclis
Et malus exsequitur male iam consulta Senatus,
Quum ninctus post terga manus, à flumine Ibero,
27. *Cæsareæ Augustæ Valerius præsulq; paterq;*
Præsulis & Valeri iustissima cura, ligatus
Fune trahebatur iuuenis Vincentius. olli
28. *Vestibat malas, nigricans lanugo decoras,*
Flôsq; tener mentum tinguebat honore uirili.
Durus, & æterna teter caligine carcer
Præbuit hospitium fessis, epulæq; fuerunt
Deducto prælonga cibo ieiunia, lectus
Nuda humus, & rore hiberno sudantia saxa.
Hinc macièq; famèq; ratus domuisse rebelles
Præses, utrumq; iubet sisti, nodisq; solutis
29. *Nequitia blanda, & dictis pellacibus, infit.*
Dicite canitie pater hac uenerabilis, & tu
Dij, iuuenis dilecte pijs, & digne iuuenta,
Et mente hac meliore, Deos quur temnitis? aut quæ,
Quæ nam agitat miseros dementia? sumite thura,

30. *Atq; augusta pio suffite altaria fumo.*
Prima ferant uenti, siue ignorata Decorum
Religio, mentis ue rudis male suaserat error,
Seu mens praua fuit, facilis Iouis ira quiescet,
Si scelus admissum, facinusq; pietur ad aras.
31. *Mute genus superum, cognataq; numina terris,*
Exorare labor non est, humilique precatu
Fulmina deposuit, summa commissus ab aure
Iupiter, in meritos quæ iam librare parabat.
32. *Sape retento etiam proles Latio a neruo,*
Auratam in pharetram sua tela recondidit, ergo
33. *Deferat iste furor mentes, noua factio uobis*
Exitium ne forte ferat, quin nobile robur
Hoc iuuenis generose tuum conlaudet uterq;
Cæsar, ut & ciuis Romanus, & auctus equestri
Censu, inde ad uitæ summos ducaris honores.
Te uero, quem canities ueneranda senectæ
Eximit his curis, decorauerit insula, summi
Quum Iouis, aut patrii flamen dicere Quirini.
Talia iactantem dudum Vincentius a gro
34. *Corde ferebat, & ô Vâleri sanctissime præsul,*
Si permittis, ait, responsis ipse tribunum
35. *Adgredior, contra reddit cui talia præsul.*
Fare age, namq; tibi eloquio, linguâq; diserto
36. *Dicere pro nobis pridem dederamus, & ille*

- Spiritus, afflatu quiniis rudia ora loquuntur.
 Supra hominē, & pādūt populis uentura, cathēdras
 Ante tribunicias deductis adsit, & orsa
 Ille regat, firmētq; animum, ne dira minant.
 37. Mens quæ sitori cedat pauefacta. profatur
 Sic deinde egregius iuuenis. formāq; decusq;
 38. Illi Dia sinus uirtus inlapsa per imos
 Auxerat, atq; loqui fidenti pectore fecit.
 Sacra Deosq; colant alij uel mille, tribune
 Heu decæpte nimis. nobis satis unus, olympum
 39. Qui regit, & terras, pelagiq; attemperat iram.
 Qui genitor quum sit, simul & genitoris imago
 40. Ingeniti proles genita, augustēq; uerendus
 Flatus utrinq; amor, ante æuum, et flata tēpora mūdi
 Sortiri tres numen idem, non dicere plureis
 Fas Datiane Deos. ille est qui singula solo
 41. Effinxit sermone, obitus, & originis expers.
 Qui quum orbis iiceret noua fundamenta recentis,
 42. Nulla ope, nullius auxilio, fando omnia fecit.
 Illo auctore, globum Titan hunc circum it, ille
 43. Ignibus obci duo lucere micantibus æthram
 Tempore iussit, & hunc uarijs ornatibus orbem
 Depinxit, parteisq; dedit quas dicimus anni
 44. Horas, alterno sibi met subcedere cursu.
 Deniq; quidquid habet conuexi fabrica mundi,

Illius est, templūq; Dei nos dicere oportet.

Nobile deinde animal, rectum, sublime, creatum

45. *A se, diuina præfecit imagine templo*

46. *Huic hominem. atq; luti compactum semine uilis,*

Adspectatorem, diuinorūq; capacem

Fecit, ut ætheria deductus origine, rerum

Auctoremq; patrēq; suum laudaret. at ille

47. *Miscuit innumeris se sordibus, altaq; cæli*

Numina nil ueritus, manibus sibi numina finxit,

Marmora, ligna, cuprum, sermone carentia. dices

Forsitan hæc non esse Deos, sed signa Deorum.

48. *Fac sit ita ut memoras. signa hæc sunt. numina calum*

Finge tenere. uocēs ne hæc numina? turpia, fœda,

49. *Plenaq; adulterijs? talis tibi Iupiter altus,*

Talis & alma Venus, uix & quod dicere possis

Ore uerecundo, talis membrostior æquo,

50. *Vt peiora tegam, fuit Helleponticus. ergo*

Viros uera rapit dementia? nōs ne potentem

Qui colimus dominum stellati uerticis, unum

51. *Quem colit aula poli, tremit & Deoidos orchus,*

Quem noscit natura Deum, quem nosceret ipse

Si foret exemptus densa caligine mundus,

An uos qui colitis porienta, Deosq; pudendos?

Nec malus est error, qui nos agit.ingere plagas,

Sæui, dilania, macula quantum libet atrox.

His etiam canis, uitam quod prodigat, acre
 Robur inesse puta. satis est animosa senectus
 Oppetere, et Christi poterit præbere sacerdos
 Ceruicem ultori gladio, nec fiet haruspex,
 Aut lemurum flamen nigrorum. sed mihi frustra
 Blandiris Datiane. sciat me Cæsar uterque
 Esse uirum, quem non recto depellere possint
 Blanditiæ, terrorue necis, promissaq; uana.
 Sed quid ego hæc? dirum iam dudum corripe ferrum,
 54. Corripe, meq; pijs heroibus adde satelles.
 Proieci uitam. manûsq; inlabitur inimicum
 In pectus numen. Deus est iam sumite poenas,
 Sumite, uestrorum de contemptore Deorum.
 Talibus orantem commotior ira tyranni
 Excipit. ergo nocet mentem lenire superbam,
 55. Iratq; magis precibus rationis egentem
 Qui mulcet. sed iam meritis rhetorculæ uane
 56. Digna tuis referam. pulsabere, uerberaq; inter
 Experiêre, mori quid sit. frustra q; salutem
 Garrule quando negem cupies. ite ocyus, ite,
 Ferte crucem, ferte omne genus quod torqueat. atq;
 Illud honore carens senium, & sine mente proteruum
 57. 58. Cogite in exsilium, extorris consciscat ubi ipse
 59. Fata, necêmq; sibi, nostro nec inutilis annis
 60. Obcumbat gladio. hunc fidibus distendite raptum

61. *Membratim. Diuos ego te proscindere uerbis
Augustos hodie quid sit, male sane docebo.*
62. *Faxoq; dediscas linguæ conuicia prauæ.
Nec mora, sublimis rapitur, crepuereq; membra*
63. *Intenso luxata trocho, digitiq; trahuntur,
Inclusiq; prius micuerunt corpore nerui.
Sic quum Mulciberi Phœbeias uortice laurus*
64. *Ambest flamma uorax, crepitu depascitur arbor
Visa queri, & uiridi spoliata decore comarum
Turpiter attonfos ostentat peruia ramos.
Ingemit, & claro Christum uocat ore. quid illum
Præses ait, uocitas, qui nusquam est: cede monenti,
Et miserere tui, sit sat potuisse domari,*
65. *Dum latus integrum est, dum non dilancinat uncus
Hoc miserum corpus, quod iam, nisi cedis, atroci
Supplicio, ut meritum est, male discerpetur in auras.*
66. *Ille sub hæc, ne uero, ait, impurissime, ne me
Sic terre, neue insulta. nos istæ, fatemur,
Excruciant, nec enim nobis sunt ferrea membra,
Nec tu adeo leuiter nostris cruciatibus instas.*
67. *Sed tormenta, cruces, fastidia longa catasta,*
68. *Bôsque Peryllæus, poenarum & quidquid ubiq;
Terrarum est, Christo debemus. si exigit ille
Vulnera inexpertus, quæ nec prior ipse tulisset,
Forsitán hæc fugienda forent. nunc, omnia passo*

Quæ meminisse potest animus, non paruula saltem
69. Gratia reddetur? scelus à scelus. inquite tortor
Vim flagris, animosq; cie. tu deniq; quantum
Ingenio furijsq; uales, insurge tyranne,

70. Si mutare fidem potis es. pro sæua nocendi
Iure malo rabies. circumstant agmine facto,
Ceu quum forte lupi, stecis ubi faucibus agnum
Inuénere truces, miserum manduntq; trahuntque
Quisq; sibi, & rabido discerpunt corpora morsu.
Haud secus exacuunt iras, heròaq; sacrum
Exercent poenis. uncis hic sæuit acutis,

71. Ast hic pectinibus costas & uiscera nudat,
Intima perscrutans. candenti forcipe utrumq;
Vellicat ille latus. si brachia dura fatiscunt,
Stat super increpitans, uireisq; resumere præses
Non sinit exhaustas. quin urget pigra flagello
Pectora tortorum. cui sic fortissimus heros
Subridens, bene habet, nam me tu ulcisceris, inquit,
Qui torquere cupis. quid agis non sane? quid istos
Non merito uexas? subcedant robora, nondum
Victa labore iube, crebrescant uerbera sæua,
Inconquissus ero. iam me durauit IESVS,
Audiuitq; bonus, nec enim non protinus audit,

72. Vota nec eludit, uester ceu Iupiter ille.

73. Namq; Ioui lapidi plenam quum thuris acceram

Mente datis pauida stolidi, procumbitis ante

74. Marmore cælato pressum puluinar. at ille

75. Nec prece adoratus dat opem, nec sentit honores.

Heu ridemur, ait. nunc plane ego torqueor ipse.

Ecquis erit uestrum ó iuuenes, iniuria tanta

Quem moueat? pulchro dignabor honore merentem.

Sic ait, atq; rogam rapidis incendere flammis,

76. Semustúmq; iubet duræ substernere crati,

Atq; super torrendum igni componere Diuum.

Vix deductus erat, quum demirante tyranno,

Sponte sua, cratem intrepidus conscendit, ouánsq;

77. Illum dira salis prunis adspersa crepido

Ignis grauitur torret, liquidúmq; metallum,

Lamnaq; candentis ferri penitissima adurit

78. Viscera, uersatur testis, cauteria fumant

79. Aruina madefacta, fluit cruor undiq; riuus,

Clarifona ille tamen, durato pectore, Christum

Vocet ciet, totúmq; hæc ad spectacula cælum

Cum clamore uocat, Diuósq; precatur adesse.

Carnificesq; suos, stupidúmq; pudore tyrannum,

Corporis, horresco referen, inuitat ad esum,

Frustaq; tosta sui circum pallentibus offert.

I, nunc, qui priscos celebras heróas, inani

Carmine, Castalios quantumuis ebibe fonteis,

Ite uetustatis per tot monumenta profanæ

80. Admiratores, Muti iactate cothurno
Grandiloquo flammæ, adq; aurea sidera uersu
81. 82. Regulus insigni, Musq; potente, uocetur.
Nos tua Vincenti tenui licet ore canamus
83. Gesta, Dei siquem pietasq; fidesq; mouebit,
Quæ maiora fero, quæ uere heroica narro,
Semper honore tuo per secula longa manebunt.
Hæc ubi môstra uidet, nunquam sperata, tyrannus,
Summe Deum, quæ nã hæc cõstãtia Iupiter, inquit,
Prodigiosa animi? nihil est in corpore toto
Non lacerum, non omne ustum, non omne cruentum,
84. Lingua inlæsa malis manet, ac mens ferrea frangi?
At frangere tamen, cæco introcludite in antro,
Atq; artate pedes neruo, substernite clauos,
Te starum fragmenta mihi dabit improbus omneis
Numinib; q; hodie multo cum sanguine poenas,
Inueniam quascumq;. FVIT spelunca sub ima
Angusto tellure aditu, densisq; tenebris,
85. Nulli unquam soli penetrabilis, horrida, furua,
Quam lemures coluisse ferunt, & tristis Auernei
Numina Persephonen, Ditem, Minõaq; sæuum.
Hic herõa, pedes & uinctum brachia neruo,
Conclusere sacrum, atq; immanis pondere saxi
86. Muniuere locum, æternãq; in nocte relinquunt.
Nunc mihi sancte pater qui sidera lege coerces,

Fas memorare fuit, quæ noctem euicerit illam
 Lux immensa poli, uasto recubabat in antro
 87. Tristitia conuoluens inter solatia corpus,
 Quum subito splendore nouo diuerberat antrum
 Lampas, & horrendæ speluncæ in parte pependit.
 88. Ut quum diffusus uibratus ab æthere fulgor
 Nubibus, aut quercum, aut annosam corripit ornum,
 Hæsit, & obscuram circum uaga lumine flamma
 Dispulit ætherio noctem, cælumq; serenat.
 Haud aliter clara fulgebat lampade carcer.
 Cælestiumq; chori adstant, & uincula laxant,
 Atq; cubile rosis sternunt beneolentibus horum
 89. De numero quidam niueis pulcherrimus alis,
 Et facie quali Phœbus depingitur, addit.
 Maeste animo, & uirtute tua, sic itur ad astra.
 Iam spectata fides satis est. en meta laborum,
 En tibi finis adest, iuuenis fortissime, nostris
 Digne choris. utinam simileis tibi regia cæli
 90. De terra acciperet multos, Diuumq; ministri
 Sæpius è summo delapsi uertice, tales
 91. Lætitia Christo ferremus. secula surgent
 Præua, odiosa bonis, & inani perdita luxu,
 Dedita auaritiæ. paucis reuerentia Diuum,
 Paucis recta fides, æ qui obseruantia paucis.
 Quisq; suo inuigilans lucro, nec sacra, nec aras,

Augeri modo rem speret, reueretur ipse
 Pro quo nunc pateris, uasti sator orbis, in illis
 Temporibus uilebit, erunt quasi numina genti
 Cæcæ Luxuries, funesta pecunia, lucrum,
 92. Relligio simulata, doli, Venus, arma, rapinæ,
 93. Subdola blandities, & fraudibus oblita uita.
 Sed tibi cælestis pro talibus aula patebit
 Vincenti meritis, quare uenerare tonantem,
 94. Qui pro se miseros, nunquam spe pavit inani.
 Hæc ubi dicta, cauo exoritur concentus in antro,
 Certatim præruunt uoces, sonitumq; cauernæ
 95. Audiit umbræ excubitor, miratur opacas
 Sic resonare domos, adrectisq; auribus adstat.
 96. Sic ubi Thespiades circum Parnassia tesqua
 97. Deducunt choreas, uel floribus Hippocrene
 Velatæ cingunt, querula testudine pulcher
 Gymbius it medius, carmenq; inceptat Apollo,
 Increpuitq; lyram, respondet turba Dearum,
 Turbaq; Naiadum saltat, facilisq; Napææ.
 98. At Fauniq; Inuicq; & capri pedes satyrisq;
 Immortale melos siluis mirantur ab ipsis,
 Eminus, haud aliter rimas egressa per artas
 Musica cælestium, radiisq; latenti in antro
 Luminis, attonitos turbauit gurgitis atri
 Custodes, gelido soluantur membra timore,

Et cita desertur stipe factam fama per urbem.

Vndiq; concursu propero, studioq; uidendi

Plebs ruit, inq; uicem ecquando Tarpeia quærunt

99. Fecerit hæc rupes, quando qui præsidet Albæ

Iupiter Iliacæ? ut tandem rediére tenebræ,

Splendor & ætherius spelunca excessit opaca,

Nil, Datianus ait, prosunt mala carmina sagæ,

Nil Circeæ, nihil rabiosa susurra potentis

100. Colchidos, ut moueant quamuis medicamina mancis,

Te mihi præripiant. hæc fatus, membra foueri

Mollibus uisita toris iussit, taboq; fluentem

101. Siccari, ut pigros ubi mox constrinxerit artus

Frigus, & adducta uulnus cute torpeat, atq;

Iam concreta rigens solidauerit ulcera sanguis,

Denuo tum renouet plagas, rumpâtq; flagella

Per grauiora cutem. qui tum concursus ad ægrum

Semianimumq; fuit? iuuenes coiêre, senesq;

Et pueri, matrêsq; piæ, fusi q; corona

Inrorant lacrymas, & tabe fluentibus ora

Vulneribus figunt auidi, lambuntq; cruorem.

Hæc ductis leuiter digitis per corpus obusti,

102. Suppurata, nihil stomacho horrescente, focillat.

103. Hæc, Pelusiaca sanie erumpentia putri

Ulcera desiccant plagula, clausoq; recondit

Religiosa sinu, domui monumenta sacrata

104. Tutaménq; suæ. tenuis hic Zœlica lina
105. Dissecat in phyluras, medica bonus arte, ligatq;
Donatum uita quem iam putat. ecce piorum.
Ille manus inter, quod uix sensere, beatam
Mole à corporea uita fugiente, ministris
106. Reddidit ætherijs animam. cecidere, comantes
107. In terram bolides, longôq; per aëra tractu
Concludunt, & crine, poli summa arce, cometes
108. Candidus argenteo stetit, humanâq; coruscus
Effigie, nimino fallebat lumine uisum.
Ac ueluti formam quum quis Titanis in ipso
Iam cæli medio, uel quum iuga summa pruinis
Candida Rhiphæis, durataq; sidere brumæ,
Aduerso intuitur Phœbo, uisumq; fatigat
Luce reperquissa multum, frustrâq; moratus.
Christus erat, qui tunc adstantibus ordine cunctis.
Cælitibus, regione poli cum luce serena
109. Sederat, ut cæli iam dignaretur honore
Contemptorem ignis, contemptorémq; minarum,
Ob decus excelsi uenerandaq; iura Tonantis.
Obstipnere uiri. bona pars lustralibus undis
Eluit antiquum errorem. tum uana Deorum
Orgia priscorum, ritibusq; arâsq; profanas,
Dispuuit coluisse diu sub imagine ueri.
At non prætoris, diris agitata, quieuit

Mens, rabieꝝq; uomens atroci pectore, falsum
 Se doluit, multumq; Deos ultricibus iris
 Parcere nunc queritur, nunc se lentumq; , pigrumq;
 110. Supplicium ad satiem qui non desumpserit, odit.
 111. Tum, quæ sæuitiæ superabat sola facultas
 Et locus, exanimum rapit ad ludibria corpus.
 Non secus atq; leo sequitur si forte uirum quem
 Arentis Libyæ in campis, fugit impiger ille,
 Adscensaq; feram despectat ab arbore tutus,
 112. Inferne tamen illa fame, rabieꝝq; coacta,
 Infremit horrendum, tum si fugientis amictum
 Repperit, heic iras rabiosaq; pectora frangit,
 Adrectisq; iubis morsu discerpit & ungui,
 113. Non aliud datur, in spoliūq; ferocit inane.
 Talis erat prætor, nam primum ex sanguine cadauer
 Præcipit exponi prædam aliūq; ferisq;
 114. A scelus, en trahitur per terram nobile corpus,
 Et conuerit humum, canibꝝq; per auiæ tractu,
 Exarat impastis iter, ut sensere uolucres
 Nidorem exusti, uibrata ex æthere penna,
 Obcurrunt, & longa feræ iciunia passæ.
 Sed nullæ uolucrum, nullæ tetigere ferarum,
 Quin circum fusæ, visu mirabile, rostris
 Demissis abeunt, numenq; iacentis adorant.
 Extremâq; lupus feritate notatus, ab illo

115. Tempore quo fertur lacerorum membra Lycæon
Sanguinolenta uirum mensis posuisse, refugit

Tangere. nec gladius, nec terror adegerat illum
Quiusquam. tu corue rapax, qui busta frequentas,
Quiq; cruces, foedâq; cadauera condisin aluo,
Tu sonitu alarum, & pinnarum uerbere terres

116. Audacem suadente fame concurrere tauris.
Inglutientq; tuam nunc primum uincere doctus,
Crocitu ualido alitibus, rostrôq; minatus,

117. Arces nequa sacrum tentet uiolare cadauer.
EN posuere truces iras uolucrêsq; feraq;
Quid Datiane animo uoluis? parcisne cruenta
Morte obita cui parcit auis? donâsne sepulcro?

118. Non. freta tentabo. insanis rapietur ab undis.
Têq; tridentipotens uoco, ferq; referq; uolutum
Per scabra muricibus, præacutaq; saxa, ubi demum
Illa rumpantur. deformia corpora phocas

119. Visceribus pascat. cerita mente satelles.
Eumorphus cui nomen erat, fera iussa capeſſit.
Palpo malus, quales qui regum nulla pudenter
Facta probant, quod cumq; libet, laudare parati.
Et primum insuitur taurino tergo corpore,

120. Vt quum polluto materna cæde, parantur
Gulleus, & serpens, & iuncto simia gallo.
Addita deinde mola est, quâ sparte uincula neclit,

Et celeri lembo deducitur, alta secabat

121. *Aequora tantum Ebuso, quantū Sucrone remota,*

Quum proiecit onus tumidas Eumorphus in undas,

Sed super inuehitur saxum, mirabile uisu,

Aequore, semorumq; procul petit ocyus Euro

Litus. ut hiberno quum turbidus amnis ab imbre

Rupe cadit, spumam uideas concrefcere canam,

Ac ferri amne cito, uisum fallentibus undis.

Saxea sic moles pellente reducitur æstu,

122. *Adplicuitq; sinu, propterq; Zacymbia corpus*

123. *Litora, sublatum, quod tunc ualuere piorum*

125. *Insidiæ, crudo sepelitur cæspite. deinde*

Vrbe Valentina, rabie cessante nocendi.

124. *Donec Sidonijs illud par uile uirorum,*

Hesperiam extremam patefecit, uirginis alter

Raptæ ira, æst odij alter stimulat us acerbis.

Quæ quum uæ sanus uidisset nauta, phaselo

126. *Inquit auræi flatum, & cava suppara pandens,*

Nequiquam insequitur pone, & labente carina

127. *Adnixus uerrit spumantia cæcula tonsis.*

Atq; petit litus, quo funeis, uincula, molamq;

Inuenit attonitus, desutaq; tergora uerum

Conspiciens nusquam per litus inane cadauer,

Venit ad insani non gratus præsidis ora

Nuncius, atq; aureis dictis onerauit amaris.

LIBER POSTERIOR.

*Amq; dies aderat, currentibus ordine
fatis,*

*Qua nifum superis euertere regna Go-
thorum,*

2. *Regna augusta diu, quæ tunc Rodoricus habebat
Sceptriſer infelix, tanta qui clade puellæ*

3. *Stupratæ exſoluit pœnas. inrupit ab Aſtro
Aſrorum genus omne, lubæ quæ regna fuerunt,
Hiſpanisq; iugum impoſuit. ſerubat amare
Libera gens olim. uerum licet illa tyrannis*

*Acris erat, populiq; iugum crudele proſani,
Non tamen uſque adeo graue, quin ſacrata liceret
Priuata ſaltem ſub religione tueri*

*Templa Dei miſeris, Diuisq; potentibus aras
Ponere, luſtra fere donec Phœbeius axis
Triginta in ſe ſe rediens euolueret, atq;*

4. *Barbarus Abderamen quo non crudelius alter
Sauit in Tyris odioſum nomen IESV,*

*Hiſpanum inuaſit maiore tyrannide regnum,
Ille Auguſta Dei deſtruxit templa, nec uſquam
Sacra ſinebantur incti celebrare, nec ordo
Pontificum manſit. Diuorum buſta ſine ullo
Delectu ſparſit. multæ periére piorum*

Reliquiæ herorum. fudisset bellua cunctas,
 Ni profugi ereptas diuersa per arua ferentes
 6. Montibus Asturicis clausissent. pars ea regni
 Hispani Boreæ, & plaustro subiecta Bootæ,
 Propter inadcessos aditus, intacta manebat,
 7. Vnde & restitui coepit. sic tempore sedes
 Mutaunt illo Diui. Et iam crebra tyranni
 8. Vastantis Celtas permistum nomen Iberis
 Fama Valentinas arces miscere tumultu
 Coeperat. exemplo pauci cum præsule ducti
 Sorte uiri, adsumunt corpus uenerabile sacri
 Herois, donôq; obculi noctis opacæ,
 Conscendere ratem. uolat illa per æquor, & inter
 9. Herculeas Abylen feritur Calpênq; columnas.
 10. A Libe deinde legunt pelagus, flectuntq; carinam
 Ad promontorium dextra quod prominet alte
 11. Mentitum effigiem rostratæ nauis, Achiui
 12. Dixerunt Hieron. si namq; annosa uetustas
 Vera refert, odijs olim Iunonis iniquæ
 Amphitryoniades oris adpulsus Iberis,
 13. Hinc quum Geryonen, quem gleba Erystheia feraci
 Insula ter geminum clauderat, ad arma ciêret,
 Relligione loci ductus, quum cerneret ipsos
 14. Nocte Deos alto cæli de cardine labi
 In terras, totôq; sacris uaga fulmina monte

- Ignibus insultare, Iouis contorta lacerto,
 Suppliciter coluit genitoris numen, & aram
 15. Exstruxit, noménq; loco Sacrum indidit illi
 Indigenæ templum titulo posuere superbum
 16. Herculis Argiui, quo quum impægere carinam
 17. Numine uectoris adpulsam adlitore nautæ,
 Hoste uacare locos, nulliq; frequentia tesqua,
 Atq; inculta uident, igitur formidine dempta,
 Abstrusere sacrum fidæ telluris in umbra
 Pignus, & erecta super ara, & paupere fano.
 Cæspite congesto, sibi deinde mapalia lentæ
 18. Texuerunt, humilèsq; casas de fronde genistæ.
 Indutiq; sagis, duram paruòq; paratu
 Ducebant uitam, contenti paupere agello,
 19. Siluestriq; cibo & fluuio, citra urbis amœnæ
 Delicias, ut qui prædàm rebantur optimam
 Hostibus in medijs, uictis mage posse nocere,
 Quam fore ab incurfu tutam prædonis auari.
 20. Nam quum falcifero sub rege, prioribus æui
 Temporibus, mortale genus sine crimine, querna
 Eximeret uel glande famem, uel sponte creatis.
 Frugibus, atq; sitim fluuio sedaret, agebat
 Otia tuta, nec ad lituos pallebat inanis.
 Exsangue. At postquam scelerata pecunia regnat,
 Luxurièq; inuenit opes, prædàmq; tyrannis,

Nusquam tuta quies, nusquam securā. dolosi
Insidiatores passim, seu uela per amplum

21. Nerea des, glaucūsq; domet tibi cæcula ponti

Auia Neptunus, possis ne tutus abire,

Heu malus infestat pelagus pirata, nec undis

22. Tutior est tellus, plenum mare, plena malorum

Terra, polum prædis altus dispescuit æther:

Ergo ubi paulatim sacrae custodibus aræ

Res adcreuit, erat quamuis non magna supellex,

Inuidit fortuna tamen, nam regulus aram

23. Euerit Libys, & gladio bos perquassit, at illos

Servitio pressit, donec fortissimus beros

24. Pannonio genitore satus, Lusi inclyta regna

Alphonsus statuit, quo nec melioribus armis,

Nec maiore animo regem, per stemmata prisca

Ordine Originibus ductis, tulit orbis Iberus.

Is iuuenum denis sociatus milibus, oram

25. Inter Anam rutilūmq; Tagum uastabat, IESV

Adsertor uindæq; pius, quæ cognita postquam

26. Fama est Ismario, qui tunc ditione tenebat

Bætica regna, suæ dictam de nomine gentis

27. Vandaliā finxere Gothi, Lusi q; uetusti

28. Persusum Oceano regnum, quo uindice dextra

Coeperat arceri, reges sibi iunxit amicos

Quatuor auxilio, sexcentaq; milia pubis

- Delectæ, Alphonsū m̃q; petijt. ubi paruus in agnē*
 29. *Contortus rigat arua Chalybs Mauorte cruento*
Excepti cecidēre duces, fusæq; cohortes
Is marij. quinius fuerant ubi castra, cruore
Tincta nigro, prædam repetit dum miles, Ibera
Inter captiuos, aliquot de gente reperti,
Quos fera barbaries uili adfligebat equorum
Seruitio. ueneranda duūm præfussit in illis
Canities, canōs q; decens reuerentia uultus.
His ubi ad Alphonsum ductis, data copia fandi est,
Qui natu uisus maior, sic orsus. Iberæ
Gentis ait, Regni q; tui clarissime uindex,
 30. *Qao ductore Deus quarto nunc deniq; seculo*
Respicit Hesperiam propius, nos sanguine cretos
Nosce Valentino, promontorij q; colonos
 31. *Obcidui, quod non procul hinc excurrit in æquor*
Atlantis. Nostri proau patria urbe relicta,
Quum fugerent odium diri Abderamenis, in hisce
Delituere locis. Martyr Vincentius ollis
Dux fuit. aduectum secum abstrusere latebris.
Bissenis q; data est senibus custodia, iure
Iurando obstrictis, et relligione, sepulcri
Nequando arcani in uulgum secreta uenirent
 32. *Proditæ. quod siquem abstulerat Libitina, uir alter*
Sufficiebatur. forte hoc, ne infirmior ætas

Detegeret secreta patrum. rebantur in ara.
Conclusum iuuenes, suscepta q; uota sacrae
Soluebant ara, quã præsentiſſima ſemper
Numina erant. ipſi pueri, ſcis inclyte Diue,
Vidimus attoniti fieri miranda, referre

Quæ longum. Interea Pœnus quum nomine, tum re

33. Barbarus Alboaces, noſtros ante ora parenteis
Noſtra trucidauit. uincti ſpectauimus illud
Triſte nefas. utinãq; mihi licuiſſet eodem
Care pater leto tecum ſubcumbere, & idem
Hanc animam hauſiſſet gladius. ſed maluit hoſtis
Parcere mancipijs, nec noſ ſua commoda ferro
Lædere, quin Tyrijs miſeros diuendidit auro.
Hunc & ad uſq; diem, quo te rex maxime cerno,
Liberâ compedibus nunquam mea crura fuere.
Dixit. at Alphonſum iam dudû inuaſerat ardor.
Menteq; uolebat quãnam ratione, uel arte,
Nanciſci Diuum quiret tellure latentem.
Nam rem difficilem Pœnorum moenia circum
Reddiderant, tutûmq; ſatis penetrare recessus
34. Non erat obciduos, p̄r q; impacata uagari.
Interea ueniam Tyrij, foediusq; paciſci
Ardebant, ſaltẽmq; dies requieſcere paucos
Iure tributorum orabant, pacẽmq; ſequeſtram.
Olliſ terdenos pepigit, fruſtrãq; periculo,

*Insidijsq; petit montem cognomine sacrum.
Nam loca iam densis, multos neglecta per annos,
Horruerant siluis, atq; indiscreta manebant.
Nec desiderium prius hoc rex inclytus armis
Expleuit, quam ui regnis excedere Lusi*

35. *Cogeret audaces Tyrios, & Olisipo Christum
Denuo iam coleret, cui tam memorabile nomen
Numina seruabant, ut multo clarior isto
Nunc fieret titulo, fuerat quam tempore magnum*

36. *Quo Laërtiaden iactabat, condita ab illo
Errores inter uarios, uariâsq; procellas
Et salis ærumnas. etenim post Pergama uicta,*

37. *Quum male concordēs nec conuenientibus æque
Imperijs, uni nollent parēre tyranno
Ductores Gratiū, sparsi quā quemq; uocabant
Fata sua, à patria procul errauēre per æquor.*

38. *O ceano uero, præter Menelaon, Olysses
Turbine uentorum adpulsus, quo flexa recepat*

39. *Terra sinu pelagus, Lunæ alta cacumina montis
Inter, & insignēis Leneo & Pallade colles*

40. *Barbarios, deflexit iter, portūq; preendit.*

41. *Intina deinde sinus, cunctōsq; celoce recessus
Explorans, captūsq; loco, nam rura uidebat
Morigera, & cæli faciem sine nube serenam,
Hostiaq; alta Tagi, inq; uicem certamen aquarum,*

Annis ubi frustra luctatur Tei hyos undis.

Nam violenta sali postquam se colligit ira,

Moleq; conjurgens tumidos exsuscitat aëtas,

43. *Flumen agit refluxum, longeq; per arua refundit.*

Ad socios tandem redit, & subducere classem

Imperat, atq; hyemem portu contemnere sæuam,

Indigenasq; sibi uario sermone peritus

44. *Deiunxit nam lingua fere communis & illis,*

Vt Dionysæi ductis ab origine Lusi,

Inuenta est. urbisq; locum, si condere uellet,

Auxiliūq; dabant faciles. tum cura Mineruæ

Dux Laërte satus, comitum exorante caterua,

Admonitūq; Deæ, condit sibi moenia parua

45. *Colle super, templūq; tibi Tritonia uirgo.*

46. *Signaq; naufragij suspendit, aplustria classis*

Rostraq; & insigneis Troum gestamina parmas.

Errorēsq; suos illic, Asiaq; ruituas

Venturis posito signauit carmine seclis,

Palladi de Phrygiis uictis Ithacensis Olysses

Dedicat hæc. urbemq; suo de nomine primum

47. *Finxit Odysseiam, quæ nunc clarissima toto*

Cognita in orbe, ducem fama super astra pelasgum

Tollit. ea poterat securus uiuere Olysses

48. *Inter Lusiadas, nisi amor reuocasset amata*

Coniugis, & patriæ, gnatiq; & cura parentis,

Cum quibus est homini paupertas dulcior ipsa,
 49. Quam quot habet Libye latissima iugera, seu quot
 Croesus diuitias olim, uel deniq; si cui
 Copia rerum alij maior fuit, exsul & orbis
 Dum modo cogatur patria non uiuere terra.
 50. Post duolustra igitur Graiam quā Martius heros
 Urbem restituit, templisq; ornauerat, illum
 Perscrutari iterum tuto iubet æquore montem;
 Quumq; propinquaissent, ac omne furente procella
 Litus inadceßsum, promontorijq; uiderent
 Circumquāq; tegi mucronem adspergine cana,
 Quæ naturaloci est, qua parte impingere possent,
 Hærebant dubij, cecidit quum prona furentis
 51. Vis pelagi, strauitq; mare, & Stagnantibus undis
 Vecta ratis placide, supremæ adpellitur oræ.
 Ecce autem egressis, corui nigrantibus alis
 52. Occurrere pares, uisiq; adplaudere saltim,
 Hospitibus cicures, præeuntq; per auia montis
 Atq; reuertuntur sæpe, admirantibus illis.
 Tum senior, firmate, inquit, uestra omina Diui.
 Magnum aliquid socij mea mens præsagat ab hisce
 Augurijs, nec enim fieri sine numine credo.
 Ut ruit unda sali subito, ut siluere tridentis
 Murmura uidistis. nunc ad nos ecce subinde,
 illum usq; ad tumultum quum peruenere, reuerti
 Cernitis hos, quibus aut rerum prudentia maior,

- Aut datur ingenium diuinitus, unde futura
Coniectare fuit mos. & si credimus ipsi
54. Nil temere oscinibus. quin præpetis omina pennæ
55. Obseruare nefas nobis, & ouatio corui
Vana superstitio est, sanctum fortasse cadauer
Qui potuit seruare prius, ne præda luporum
56. Neue canum fieret, neue alituum oscenarum,
Tempore quonemorum tractum est in deuia, coruus
Idem etiam possit nunc demonstrare sepultum.
57. Sic ait, atq; iteris ductores ponè sequi,
Deuenère locum tumuli, super adstitit ales,
Et modo scalpuriens glebam, modo gutture ouanti
Signa dat. adciipiunt læti, duròq; recludunt
Dente ligonis agrum, donec uiolare sepulcri
Contigit inclusi tabulas. clamore resoluunt
58. Illicet ora pio, & recinunt Pæana uicissim,
Gauisi haud aliter, quam fossor pallidus auri,
Quum uenæ penitus fugientis pondera massæ
Ignota adsequitur, tremulis complectitur ulnis,
Expleriq; nequit. sic omnis in oscula turba
59. Certatim ruit. e fossumq; aperire ferètrum
Vt cœpère, notis adparet lamina plumbi
Incisis. tunc aucta fides, maioresq; Diuum
Religionem colunt, uero quem littera prodit
Nomine. at indicium maius, maioraq; signa*

Virtus dia dedit. manibus temerare profanis
 Reliquias sacras ausus, parua ossula quidam
 60. Clam socios, ausu pius & sceleratus eodem,
 Subripuit, facti q; diu nec poena moratur.
 Namq; repentina correptus imagine leui,
 Omni oculorum usu subito priuatur, & amens
 Colla quatit, titubant q; pedes, passor q; capillo
 61. Bassaridi Ogygie similis prouoluitur. humor
 Defluit e toto, crebror q; tremencia pulsu
 62. Membra fati scebant, cen si quis hydrargyron acre
 Ebibat, & tremulum gerat agro in corde uenenum
 Ter conatus erat pedibus confurgere, ter q;
 Defectus uirtute cadit, facie q; uolutus
 Præduram tutudit glebam, uomuit q; cruorem.
 Naribus, atque genas concreto sanguine turpati
 Adcurrunt socij ignari, pressum q; rogabant,
 93. Queis nam intemperijs ageretur. at ille parumper
 Respirans, gemitu q; trahens à pectore uocem,
 Parce pio scelere Diue. ô uenerabilis inquit,
 Parce precor. pietas, pietas, mea crimina solum.
 O ego qui potui tantum cognoscere numen
 Hac mercede doli. placet experientia ueri.
 Per te, pater q; deum, tibi qui dedit esse potentem,
 Da ueniam misero. fateor mea furta. cupiui
 Parte tui locuples fieri, & te diue penates

Fortunare meos. pudet heu sancta ossa pigetq;

64. *Sacrilega attrectasse manu. uos deniq; ciues
Hos nudate sinus, & quod mea viscera torquet,
In lucem furtum proferte, & sumite nostro
In capite exemplum. sic fatur, & ecce reliquit
Vertigo cerebrum, caligantèsq; tenèbræ
Diffugère, tremor composita pace quieuit,
Atque uigor nervis redijt, solidataq; membra
Sustinuère uirum. tunc ima præoccupat illis*

65. *Corda timor, gelidòq; artus torpore pigrantur,
Numinis & maior subijt reuerentia mentes.
Stabat adhuc pelagi facies, lenisq; ciebat
Aura uiros, properi soluère è litore. quumq;
Candida coepissent committere lintea uentis,
En procul eliso pernicibus aère pinnis
Labuntur corui. prorâque hic constitit alta,
Ille ratis puppim delegit. uterq; fidelis
Qui post expositum alitibúsq; ferisq; cadauer,
Martyris egregij non deseruère sepulcrum,*

66. *Usq; ad Odysseias arces, multòsq; per annos
Durauère sui circum monumenta patroni.*

67. *Siue illi tantum uitæ, tantúmue dierum
E mensi fuerant, seu deriuatus ab illis
Foetus erat, promontorio qui uisus in isto,
Secula tot, Pænis causam dedit, unde uocarent*

Coruorum montem. nostri, de nomine facti
Vincenti dicunt, ubi templum immane Sabæo
Illi balat fumo, & flammis conlucet odoris.

Asi ubi iam portum, & zephyris mulcētibus urbē

69. Dulichiam tenuēre, rati sub nocte silenti
Fallere concursum uulgi, exspectare tenebras
Visum est, ut tandem conclusit uesper olympum,

70. Noctis & umbra ruit, Diuæ penetralia Iustæ
Sacra petunt tacite, & positis custodibus arci,
Mittitur Alphonso qui magni iussa reportet.
Hæc umbra latuēre uiros, urbemq; sepultam
Nocte intempesta requie somnōq; profundo.

71. Non ita sed famam, quæ non dormitat in æuum
Plena oculis, habitans tecta omnia, compita, uicos,
Obseruatq; foreis, rimisq; introspicit, atque

72. E tenui uerbo, sua per figmenta uoluta,
Crescit in historiam. dubio mussare susurro
Primum inter notos coepit, mox deinde uolatu
Pennigero, & toto iam se conamine maior,
Venisse ingeminat Diuum, ciuicisq; tumultu
Miscuit, & Iustæ trepidos deduxit in ædem.

73. It clamor cælo, resonant sacra æra, tubæq;
Pars ad pontificum ardebat deducere sedem,
Pars aliō, ferrūmq; parant, atq; arma minantur.
Composuit tandem studia hæc contraria uulgi

Consallus nimia uultus grauitate tribunus

Militiæ. stetit, indicensq; silentia dextra,

Tela tenete uiri, dixit. cui bella paratis?

Cui gladios? bellumne ferunt bona numina uostræ

Urbi aduecta? pij num diui sanguine gaudent

Ciui? scelus est diuos fœdare cruore

74. Non pietas. Scythicæ hæc expostulet ara Dianæ,

75. Talia Teutates, atq; hoc immanior Hesus

Numina cæde uirum calida exhalantia semper

76. Exquirant, Idæa suos Berecynthia Gallos

Incidi tulerit, quum carmina crine soluto

Feraleis aras circum exululare solerent.

Nos uero nebulis quos lux euoluit ab illis

77. E cælo demissa, fero sic more decebit

Inruere in nosmet? pietas tamen ista coëgit

Imprudens, dum tanto alijs præstare uidetur

Quisq; sibi, quanto propiore penaribus æde

Diuum habitare suis cernat. pia uota putemus.

Idcirco ne tamen uim cuiq; inferre, suumque

78. Non sperare duce[m] liceat? spernât ue quis ipsum

Magnanimum Alphonsû? quid religiose tumultus,

Quid trepidas? referre putas qua sede locetur,

Dum modo in urbe tua? non est, mihi credite, ciues

Proximitate loci quær se quis iacet. abunde

79. Ille propinquus erit Diuo, qui supplice corde

C ij.

Sinceroque colet, dirum seponite ferrum,
Atq; arcete manus à cædibus, arma nefasta
Ne reddant funesta diem, quem cura minorum,
Quem pia posteritas celebri seruabit honore
Solennem semper, quin lato inscribite fastis
Nomine, ut & læti sacra hæc renovare nepotes
80. Sint memores uestri, postquam exoriente Capella
Ad geminæ Phœbus declinat pondera Libræ.
Est media urbe capax templum, augustissima sedes
Diuorum, in tota non est locus aptior urbe.
Dignum erit hanc ædem sacro decorare sepulcro.
Id rex ipse uelit, nos id cum rege uelimus.
Dictis mansuescunt animi, ceciditq; uiritim
Ira eepente ferox, atq; arma minacia ponunt.
Ille ut erat cristis, galeâq; coruscus aëna,
Euocat in pompam ciueis, mora nulla, capeſſunt
Iussa omnes, nudiq; pedes, & tempora lauru
Velati festa, lætis clamoribus ibant.

Atq; sacerdotes ardenti murice tecti

Thura Sabæa adolent, Robertus in ordine primus

81. Quem stola nubebat Solymum circumdata limbo

In morem, ex humeris, pendent holoserica miris

Intertexta modis, mitrâq; ornata bicorni

82. Tempora præfulgent, tum circum fercula, palmis

83. Insigniti aderant salij, laudēsque canebant,

Inde senum inuenumq; chorus, qui uocibus ættram
 Totum implent lætis, atq; hinc matrēs q; nurūsq;
 Innuptæq; simul reddunt alterna puellæ.
 Lux gentisq; decus nostræ, salue inclyte Diue
 Qui totum exhilaras cælum. Tu mille labores,
 Tu mirante polo, sæui tormenta tyranni
 Et flammās passus, quæ plurima uix tulit alter,
 Nemo plura, uenis nostram nouus hospes in urbem.
 84. Ingredere, & nostris subcede penatibus, & nos
 Dexter adi, & ciuis factus, tua moenia serua.
 Tu quoq; fida uenis ales custodia Diui,
 Quam non cygnæus candor, quam nulla uolucrum
 85. Anteibit, nec te uincet Iouis armiger antro
 Dictus ab Aetnæo manibus fabricata cyclosum
 Tela ministrasse irato, sine labe columbæ
 86. Non Veneri tantum dilectæ, aut Palladi cornix
 87. Nyctimenæue fut, nec tam lunonius ales,
 88. Quantum uis caudæ circum gemmante theatro,
 Gratus erat Diuæ, nec qui capitolia celsa
 89. Seruauit, niueus tantum ille Quiritibus anser
 Pro meritis dilectus erat, nec corue fuisti
 90. Ipse magis Phæbo, fuerat dum nulla Coronis
 Cum iuvene Hæmonio tibi uisa, & candidus eses,
 Quam nobis nunc carus eris, te namq; senatus
 Nostræ urbis, pupinq; sacram quæ numina uexit

Signa sibi faciet, gestat modo Olisipo facti
 91. Mnemosynon, puppem atq; parcis insignia coruos.
 Siue qui: externas ibit legatus ad urbes,
 Siue quid edicet, legesue rogabit Olysis
 92. Vrbs, hæc signa fidem facient. seu bella parabit,
 93. Præcedent nostras acies, mediósq; per hostes
 Inrumpent cuneos, distictaq; castra sequentur.
 Talia carminibus referunt, templumq; subibant.
 Scalptum marmor ibi parium fuit. undiq; totum
 94. Artificésq; manus, & ferrea cæla decenter
 95. Leuarant opere insigni, ac uelut arte Myronis:
 Illic effigies Diui, noménq; notatum est.
 Et rerum series pulchris distincta figuris.
 Subtus Iaspideæ monumentum utrimq; columna
 Sustenant geminæ. tali clausere sepulcro
 Magni reliquias herois. cætera tempus
 Auxit, & humanis inuecta licentia rebus,
 Inductúsq; error concordæ fœdere mundi,
 Qui summam in superos pietatem credidit, auro
 Vestiri statuas, & mortalem addere luxum,
 Quum potius placeat diuis imitatio uitæ.

FINIS HISTORIÆ
 VINCENTII

✿ L. ANDR. RESENDII ✿
AD VERNANDUM RHOTORIGIVM
ALMADICVM, RHOTORIGIVM
VERNANDI ALMADICI FILIVM,
OPTIMAE PEIS PVERVM.

I Vsta parentali redierunt annua luce
Persolunda tuo merito Vernandule patri.
Ergo ego, dum mæsti funus renouamus amici,
Et tumulo grati lacrymis adfundimur, umbram
Vocibus ingentem, ingentemq; herôa cientes,
Quid rear, ipse prius magno puer orbe parente
Vi facias? doleas? corrumpat fletus ocellos?
Hoc quoq; nam multum hac etiam pietate placebis.
Est tamen ulterius genitor quod malit, omisso
Vi fletu, sensim patrias formêris ad artcis.
Huc incumbere puer, neruôsque intende tenellos,
Quâdoquidê à teneris momētū adsuescere magnū est.
Ac tibi ne facileis longis hortatibus aureis
Obtundam, breuiore sequar compendia calle.
Siquius natura fera est, propius ue ferino
Quam miti ingenium, si educta pueritia prauæ,
Moribus inculcis, nullo formata magistro,
Quin & si quius natura benignior, atq;
Tenuius ingenium, sed paupertate laborat,

Neutrum ego demirer stultorum explere cateruas.
Ille quidem innata se rusticitate tuetur,
Quod nihil inuita potuit præstare Minerva,
Cui neq; præceptor, nec præluxere parentes.
Hunc autem, grauib; pedicis angustior æquo
Res tenet. aut supra siquid molirier audet,
Deijcitur coeptis, ueluti damnatus iniqui
Voti, Sisyphium cogatur uoluere saxum.
At, ui natiua formari cereus, & cui
Cætera suppeditant, facilemq; domestica pulchræ
Commostrant exempla uiam uirtutis ad arcem,
Turpiter à uulgo se non submorit inerti.
Hæc tibi dicta puta, placida puer indole, quando
Nil Natura tibi, melioraq; fata negarunt.
Nam tibi quam docile ingentium, quã uiuida, quãq;
Vis animi erecta est, quam non mens ipsa supina,
Vnius ostendit mira experientia mensis,
Pœne tuo nullo, minimôq; labore magistri,
Cui plus de solidis octaua parte diebus,
Non bucusq; datum est, demptum puerilibus actis.
Est tamen effectum, quantum indole præditus acri
Me non poeniteat toto si effecerit anno.
Natiuum ergo magis superet, quam desit acumen,
Atq; anni duci faciles, ac flexilis ætas,
Ut bene Palladias iter expediat ad arces.

Quo tibi nitenti, metuis ne curta sapellex
Obstet, & adscensum cliuosum obsepia? atqui
Illa tibi fautore Deo, uirtute paterna,
Ampla adeo est, ut te nemo splendore, domoue,
Vincat Odysseia, rarissimus æquet in urbe.
Culmē ad hoc quoniam pater optimus ipse præiuit,
Ipse sequendus erit. pro quam te certa manebit
Gloria, si patris uestigia pone sequare.
Namq; ut præcurras, uix ausim optare. ferámq;
Si nullum addideris cumulum, modo tradita duret
Integra nobilitas, nullóq; adcisa sinistro.
Ergo paterna tibi ante oculos uersetur imago,
Quemq; refers facie, uirtute referre labora.
Nil uirtute prius duxit pater ipse, iuuenta
A prima, uirtute nihil prius ipse putato.
Ille suo regi multos dum præstitit annos
Obsequiúm q; operámq;, forisq; domiq; fidelis,
Regibus est cunctis factus gratissimus. eius
Dignati mensam reges & adire penateis,
Pacibus ambiguis unum statuere sequestrem.
Bella quidem haud gessit, sed enim sapienter agendo
Exstinxit iam coepta geri, Martiq; bipennem
Abstulit armato e manibus, currúq; tremendo
Sanguineam exquissit. Diuam, iunctósq; dracones
Innuita iugulauit hera, saeuósq; paratus

Propulit i patriã Rhodopes tuga ninguida Thrac.
Hæc dum sæpe facit regum pacator, honeste
Consenuit peregri, patria priuatus amata.
Atq; ut scire queas quo sis genitore creatus,
Eccui quære duci, de tot qui nostra per Indos
Signa ferunt, de tot, qui cum Mauortia Pœnis
Bella gerunt, plus detulerit rex noster honoris.
Sæpe equidem memini, & merito, redeuntibus aula
Esse interdictum. multis, nec ad oscula dextræ
Admissis, etiam probrosa ob crimina dictam
Iure diem, atq; reos, de maiestate minuta,
Dẽq; peculatu, causam dixisse coactos.
At pater ille tuus rediens, susceptus amice
Iniecta ob stipuit regalia brachia collo.
Ne te detineam, uixit patriæq; Deoq;
Cuius honoratus, diues sine sordibus ullis.
Quuius uita suis quam ciuibus utilis esset,
Omnibus ordinibus res publica mæsta probauit,
Quum gemitu confusa ruit morientis ad ædeis,
Quum tot ad elatum coierunt undiq; turbæ,
Ut nec eas colles caperent, nec tecta, uiaq;
A quoterant qui se lamentarentur in illo.
Hic sibi narrat opem latam, gratisq; fuisse,
Alter agit grates alieno ex ære solutus.
Hic uetitu, necq; corpus debere fatetur.

Quot fuit auxilio pupillis ille, quot orbis
Dos data uirginibus memorat. Sermo unus, & uno
Ore, grauem factam iacturam funere tanto.
His nisi tute putas stringi te laudibus, unquam
Néue sinisterior, ne dexterior ue ferare,
Neu digitum transuersus eas, quin totus eandem
Insistas peragâsque uiam, teris auia, nunquam
Ingressurus iter melius, frugine futurus,
Magnarum sed diues opum, uirtutis egenus,
Vixque alia à turba re distaturus inepta,
Quam qua strigoso porcus præfertur obesus,
Nullum mirificum patriæ sumendus in usum.
Non aliter, quam quum, si forte caballus ab acri
Degenerauit equo, demuntur ephippia tardo
Et phaleræ, tonsisque iubis, inglorius ipse
Saxa moletrinae uersans onerosa senescit.
Aut siquid melius, uel clitellarius exit,
Vel trahit attrito non sponte pectorita collo.
Sin autem genèrose puer te respicis, ista
Nec canimus surdo, uerum uiuisque, sapisque,
Ebullitque tibi circum præcordia sanguis,
Quæ monita audisti nunc, de genitore sequendo,
Danda opera, ut gnatis, de te, post ipse relinquo.

FINIS.

IN . L . ANDREAE

RESENDII VINCENTIVM LEVITAM
ET MARTYREM, EIVSDEM LO-
CORVM OBSCVRIORVM
ADNOTATIONES.

AD STUDIOSOS ADOLESCENTES.

*V*um nequaquam consilij mei esset, in
*V*incentium nostrum aliquid commenta-
ri, studiosi adolescentes, & eo uel solum,
uel potissimum animo edere cōstituissem,
ut Martino Ferrariæ homini cum primis amico, ac
de me bene merenti morem gererem, uobis faciliorem
eius poematis intellectū cupientibus, coactus sū tumul-
tuaria opera, dum carmina ipsa excunduntur, adno-
tationes has intra dies decem & conceptas & natas
præcipitare. *V*estræ autem humanitatis erit, boni &
æqui, quales quales eæ sunt, rei siue necessitate, siue
celeritate consulere.

*V*INCENTI. *l*ec. Status causæ est, uera uirtute
& religione cælum adiri. Quos Deos finxit anti-
quitas, etiam ipsum Herculem, falso in cælum rela-
tos. Diuinos enim honores, hoc est, ut homines diui fi-
ât, Dei opt. max. munere heroibus uere pijs, nō autē
sceleratis tyrannis, solere contingere. Quum autem sa-
cratissimus Christi martyr *V*incentius inter eos emi-

neat, qui in inferiori pietate se pro uera religione denouerūt, iure optimo & diuum haberi, & à pijs hominibus ueneratione magna coli. Et adsumptionis huius probatio, in demonstratiuo genere, priori libello abunde satis uersatur. Posteriori, quoniam modo Olysiponem translata fuerint eius reliquiae, iuxta annuum nostrorum fidem, continetur.

1. **OLYMPO ADSERVIT.** id est, in Deorum retulit numerum. Et dictum est ea formula, qua & illud metam. primo. Ede notam tati generis, meq; adfere caelo.
2. **FALSO.** absq; ratione. Sallust. Falso queritur de natura sua genus humanum.
3. **VOTIS QVE** uocauit, ut Virg. -- & uotis iā nunc adsuesce uocari.
4. **INGENIO** quicūq; ec. Treis tangit modos claritudinis & immortalitatis apud homines promerēda. Ab studijs, & ingenij dotibus, à rebus bellicis, & à meritis in rem publicam.
5. **AETERNIS** factis. Participium est, non nomen. Durāt, inquit, sua praemia illis, qui ob talia merita aeterni sunt facti, hoc est, hominum memoriae commendati.
6. **IGNEA VIRTUS.** Est ita positi hic dicit uirtus ignea, quem admodum apud Lucanum. li. ix.

Semidei manes habitant, quos ignea uirtus.
 Innocuos uita, patientes ætheris imi,
 Fecit. & Maroni. --- ardens euexit ad æthera uirtus,
 tamē proprie uirtutem eam intelligit, quam theologi
 Caritatem uocāt, quæ ignea .i. ardens diuini amoris
 igne rectissime adpellatur, & omnium aliarum for-
 ma est. Pietatem uero in deum, hic dicit, quam Græci
 eusebian, & latrian, quæ soli deo debetur.

7. Pura ueste. Ex ritu pontificali dictū est. Tali enim
 utebantur pontifices in sacris faciendis.

A *Eneid.* 12. --- Purāq; in ueste sacerdos,
 Setigeræ foetum suis, intonsāq; bidentem Attulit.
 CASTI. tā religiosi, quā a libidine alieni, ut Vir

8. gil. Quāq; sacerdotes casti, dum uita maneret.

9. **PHRYGIS AMPHOR** A. ec. Sēsus est
 Dies Vincentio dicata, hodie uoluto anno nobis re-
 dijt, quū ingresso in Aquariū sole, Lyra obcidit. Et
 significatur dies xi cal. Februarij. Nam referēte Co-
 lumela li. xi. cap. 2. decimo septimo cal. Februarias sol
 in Aquarium transit, & xi cal, Fidicula uespere
 obcidit. Fidiculā autem uel Fidem, latini dicunt, quæ
 a græcis lyra nuncupatur, auctore Varrone cap. 5.
 lib. de re rustica secūdi. Ouid. itē Fastorū primo, qua-
 tuor hoc carminibus declarauit.

Hac ubi transferis capricorno Pæbe relicto,

Per iuuenis currens signa regentis aquas.

Septimus hinc oriens quum se demiserit undis,

Fulgebit toto iam Lyræ nulla polo.

Cæterum Aquarij signum ad Pbrigem, hoc est,

Ganymedem retulimus, Ovidium sequuti, fastorū. ij.

Iam puer Idæus media tenus eminet aluo,

Et liquidas misto nectare fundit aquas, quum sint

qui ad Deucalionem potius retulerint. Unde est illud

Lucani. Deucalionæos fudit. Aquarius imbres.

Utraq; tamen opinio recitatur apud Higiniū, apud
quem etiam de Lyræ plus satis.

10. **BONA MENS.** Mentem veteres ut Deam
colabant. Plin. li. 2. cap. 7.

11. **OLYSSIS MOENI.** A. 1. Olisiponem. Nar-
rabitur libro posteriore.

12. **IMPERIUM Diocles.** Narratio est. Dio-
cles autem idem est qui & Diocletianus, de quo ita
Sextus Aurelius Victor. Diocletianus Dalmata
Amilij senatoris libertinus, matre pariter atq; op-
pido Dioclea, quorum uocabulis, donec imperium
sumeret, Diocles adpellatus, ubi orbis Romani po-
tentiam cepit, Gratium nomen in Romanum conuer-
sit. Haftenus Victor. Quia uero Diocletiani uo-
cabulum non tam commode uersus legem ingredi po-
terat, usi sumus patius nomine Dioclis, quum in

9.
13. **V**LTO pro Cæsare. Hæc historia sic habet.
Numerianus Cæsar, frugi & bonarum artium
iuuenis, in castris ab Arrio Apro socero suo im-
perij cupido, per fraudem interfectus est. Id quum
ægre tulisset exercitus, Dioclem imperatorẽ elegit,
quum prius iurasset, non suo dolo Numerianum inter-
fectum. Cui rei ut fidem faceret, Aprum contionan-
tem adortus, gladio confodit. Quare & à militibus
mox imperator salutatus est, & à senatu postea cõfir-
matus. Hæc diffusius apud Eutropium, & Pompo-
nium Letum.

14. **S**E DIVORVM sanguinis unum lactaret.
Diocletianus, Iouij sibi prænomen indidit, quasi Io-
uis esset heres, sicut & Maximianus imperij socius
Herculium se adpellauit. Præterea, se ut Deum
adorari iussit, sicut in chronicis refert Eusebius.

15. **D**ECIMA strage. Decimam enim post Nero-
nẽ in Christianos persecutionẽ mouit Diocletianus.

16. **T**ANTI conlega furoris Maximianus erat. Hũc
siquidẽ Diocletianus prius Cæsare, deinde Augustũ
fecerat: Constantio & Galerio creatis Cæsaribus.
Nam postea q̃ imperiũ consortes habere cœpit, seni-
or Augusti retento nomine, ad consortium adlecto
Cæsaris nomen tribuebat, qui tamẽ Augustali maie-
stati ut superiori deferret. Hinc legitimus Cõstantinũ

treis filios suos Cæsares fecisse. Erant igitur Cæsares, quasi designati Augusti, ac imperij subcessores, ut nostra ætate, electi reges Romanorum. Eusebius lib. 8. ecclesiasticæ historiæ, cap. 5. de Diocetiano & Maximiano loquens, Augusto, inquit, in eadē urbe simul cū Cæsare constituto. Imperator tamē Valēti-
nianus, ut ait lib. 27. Ammianus Marcellinus, morē institutum antiquitus super gressus, nō Cæsares, sed Augustos germanum nuncupavit & filium. Bene-
uole satis. Nec enim quisquam ante hac, inquit Mar-
cellinus, adscinit sibi pari potestate cōlegam, præter principem Marcum, qui Verum adoptiuum fratrem absq; diminutione aliqua, maiestatis imperatoriae so-
cium fecit.

17. ALTER IN HESPERIO ec. Horost-
us sic ait. li. 7. cap. 25. Interea Diocetianus in oriēte,
Maximianus Herculus in obcidēte, uastari ecclesias,
adfligi interficiq; Christianos, decimo post Nero-
nem loco præceperunt. Quæ persecutio omnibus fe-
re ante actis diuturnior atq; immanior fuit. Nam
per decem annos ec.

18. C A E D E triumphali numeri creuēre superni.
Diuorum numerum significat, infinitis prope marty-
ribus auctum. Sicuti libet hæc latius uidere, is octa-
uum Eusebij librum ecclesiasticæ historiæ legat.

19. **SEVA PER ACTVRVS** seuus mandata minister. Nota est in hislorijs martyrum seuitia *Datiani.*
20. **HESPERIAE EXTREMAE.** *et.* Mediterranei maris periphrasis est. Hesperiam autem extremam, Hispaniam dicit, ut Horatius. Qui nunc Hesperia uictor ab ultima. *et.* **FAUCES PER ARTAS.** Fretum Herculeū intelligit. Et uidenda est Melae descriptio, iuxta quam haec dicta sunt.
21. **PER** petuam dirimens Calpen. Ex opinione eorum loquitur, qui Calpen montem ab Hercule discissum putauēre, & utrimq; positis columnis, altera in Hispaniae parte, in monte ad quinius radices Calpe est oppidum, quod Gibraltare nūc uocatur, altera in Africae monte, ad Septam urbem illam nominatissimam, freti angustias ab illo fuisse designatas.
22. **AERVMNOS A** Saguntos. De Sagunto multa passim. Est autem ea quae nostra tempestate in ignobilem propeuicum redacta, ab indigenis Monuedre, hoc est, Mons uetus adpellatur,
23. **SUCRONIS** dixere sinum. De sinu Sucronēsi, ita dicto a flumine quem recipit, haec Mela. Prior Sucronensis dicitur. Maior hic magno satis ore pelagus adcipiens, & quo magis penetrat angustior,

Sacabin, Thuriam, & Sucronem, non magna exci-
pit flumina,

34. VALENTIA surgit, Bruti opus. Viriatus
Lusitanus ille, Hispaniæ Romulus, ut inquit Flo-
rus, quum post varias cōtra Romanos uictorias, per
fraudem & insidias domesticas, agente Scrulio, interē-
ptus esset: milites eius quā se tutari poterant, dispersi
uagabantur. Interea quum in Hispaniam uenisset
Brutus, & e republica iudicaret pacatas Viriati
copijs conditiones offerre, agrum & sedes ad habitā-
dum, positis armis, illis adsignauit. Condiderunt igitur
oppidum, quod Valentiam, credo a fortitudine
militari, adpellauerunt. Meminit huius rei etiam Sa-
bellicus, lib. ix. quintæ A Eneados,

35. EXAUCTORATO. id est, ab armis di-
misso. Auctorare enim est obligare. Vnde auctora-
ti milites. i. sacramento adstricti. Exauctorati nero
a sacramento quo obligati & adstricti tenebantur ab-
soluti. Liuius. li. 6. belli Macedonici. Milites exaucto-
ratos dimisit. Et ita sæpe apud eundem. Erat tamen
duplex exauctoratio, sicut & duplex missio. Alte-
ra, quum militibus opus non erat, quæ uocabatur ho-
nesta, quemadmodū legimus in multis inscriptionibus.
MISSVS HONESTA MISSIONE.
Altera, quæ ignominia causa fiebat, quum iubeban

tur milites cōtumeliose arma deponere. Dicebāturq;
tunc **FLERIQVIRITES**. Lampridius in
Alexandro. Seueritatis autem tantæ fuit, ut sæpe
legiones integras exauclorauerit, ex militibus Quiri-
tes adpellans. Post. Continete igitur uocem truculē-
tā ec. ne uos hodie, uno ore atq; una uoce, Quirites di-
cāt tā. Sequitur. Quū nihilominus post ista fremerēt,
exclamauit. Quirites discedite, atq; arma deponite.
Huc referendum est illud Cæsaris, apud Lucanum.

Tradite nostra uiris ignaui signa Quirites.

16. **BRVTI** moenia .i. Valentiam. superius dictum.

17. **VALERVS**. Concisione dictum, pro, Valeri-
us. Vt Virgil. *A* Eneid. x.

Quem tamen haud expers Valerius uirtutis auita
Deiicit.

18. **NIGRICANS** lanugo .i. subnigra, aliquantu-
lum nigra, qualis in iuuenibus pubescētibz esset solet.
Plin. li. 10. cap. 3. colore nigricans. Et alias sæpe.

19. **DICTIS PELLACIB.** Blandis, & ad de-
cipiendum adpositis. *A* Eneid. ij. ---- inuidia post-
quam pellacis Olyssi. ec.

20. **SUFFITE**. Hoc est, subfumigate. Georg. 4.

At suffire thymo, cerās q; recidere inaneis

Quis dubitet? Et altaria dixit augusta .i. religione

& augurio consecrata, sancta. Ouid. *Fastorum*. i.

Sancta uocant augusta patres. augusta uocantur

Templa, sacerdotum rite dicata manu.

Hinc etiam Dii, augusti dicebantur, sicut legimus in antiquis inscriptionibus. MARTI AVG.

SACRVM. ISIDI AVG. &c.

31. *COGNAT AQVE* numina terris. Deos ex hominibus factos finxit antiquitas. Quare erga homines deorum beneuolentiā ex cognatione arguit.

32. *PROLES* Latōia, Apollo Latōiæ filius.

33. *NOV* Afectio. Christiana religio. Ex persona enim Datiani seruatur decorum. Nam factio, seditiosum uocabulum est. Et Christianos ethnici seditiosos factiososq; iudicabant, imo etiam supersticiosos. *Tanta cæcitate miseri tenebantur.*

34. *O VALERI*. Adcentu in prima syllaba enunciantum est, contra uulgatos grammaticorum canones. Sicut & apud Horatium. Nulli flebilior, quā tibi Virgili. Item apud Martialem.

Quinte Caledonios Ouidi uisure Britannos.

Sed de hac re multa Cellius, & plura Arius Lusitanus magister olim noster, in sua prosodia

35. *ADGREDIOR*. Præsens est pro futuro, consueta & elegantiloquendi formula, quam in commentariolatinæ coniugationis iam ante adnotauimus.

36. *DICERE* pro nobis. Antistes Valerius, beatū

Vintentium à pueritia literarum studiis ad prime eruditum, diaconum ordinavit, & quod impeditioris ipse esset linguæ, illi iniunxit, ut ipsius in uerbi ministerio nicem suppleret.

37. **QUÆSITOR** Quæstor est, qui quæstionem habet in rei caput. Cicero in Vatiniū. Quæro ex te Vatini, &c. nunquis reus in tribunal sui quæstoris adscenderit. Hinc Maroni *A* *E*neid. 6. Quæstor Minos urnam mouet.
38. **DI** A uirtus. Nunc diuina, ut apud Horatium. Sententia dia. & Lucretio li. 5. omnia dia. Aliquādo *D*ius, pro generoso. De qua re multa à nobis alio loco disputata.
39. **GÉNITOR** is imago. Filius in diuina triade Patris imago dicitur, eo quod Pater Filium sibi similem absq; principio genuerit. Hinc Paulus capite. 1. ad Hebr. epist. Christum seruatorem nostrū, expressam imaginem substantiæ Patris, mire proprie adpellauit.
40. **FLATVS** utrimq; amor, idest Spiritus sanctus, adspiratus & procedens utrimq; hoc est, & à patre, & à filio.
41. **SOLO** effinxit sermone. Si Sermone uelimus adicipere pro ipso Dei filio, sensus est, per Filiū, & cum Filio, Patrē omnia fecisse, iuxta illud. Omnia per ipsum facta sunt. Nec est quare refugiat quis, Dei

Verbo, Sermonis vocabulū tribuere, satis usitatū ue-
terib. quum etiā pientissimus ille Prudentius cecinerit.

Ades Pater supreme,

Quem nemo uidit unquam,

Patrisq; Sermo Christe,

Et Spiritus benigne.

Et ecclesia publice in templis canat, Dum medium
silētium tenerent omnia, & c. omnipotens Sermo tuus
domine à regalibus sedibus uenit. Si uero simplicius
Sermonem accipere uelimus, sensus erit, Deū ex solo
imperio creasse uniuersa, iuxta illud Davidis, Ipse
dixit, & facta sunt, mandauit, & creata sunt.

42. **FANDO** omnia fecit. Hoc est quod modo expo-
suitmus. Dixit, & facta sunt.

43. **IGNIBVS** micantibus, id est, stellis.

44. **ANNI** horas. Quatuor anni parteis, horas no-
cauerunt ueteres. Hinc Horat. in arte-- O ego laeuis,
Qui purgor bilem, sub uerni temporis hora.

Et primo epistolarū, Septembreis horas, dixit lepi-
dissime. Hic, horarum ambiguitatem tollit patrius
casus. Nam ideo anni horas dictum est, ne de horis
diēi partibus quis intelligeret.

45. **TEMPLVM**, à tuēdo dictū antiqui tradidēre.

Templūq; ait Festus, locum esse qui ab omni parte
uideri, & ex quo pars omnis possit adspici.

origine, uerbum etiam, *Contemplor*, deriuatum est. Vnde cælum, quod ipsum maxime tuemur, *Iouis templum* Ennius adpellauit.

Contremuit templum magnum *Iouis altitonantis*.

Vniuersa igitur mûdi fabrica, quã omnipotens ille architectus nobis cõspiciendã proposuit, nõ iniuria Dei ipsius templum uocatur, in quo ueluti in pulcherrimo creaturarum omnium theatro, homo cõlocatus est, ut quum ea cuncta contemplaretur, ad ipsum admirabilem uniuersi huius opificem intelligendũ, excitaretur, & deniq; intellectum, summa pietate coleret. Reddamus nunc rationem, inquit *Firminus* cap. 5. libri septimi *Diuiinarum institutionũ*, quare hominem ipsum fecerit. Sicut ergo mundum non propter se Deus fecit, quia commodis eius non indiget, sed propter hominem, qui eo utitur, ita ipsum hominẽ propter se. Quã utilitas Deo in homine, inquit *Epicurus*, ut eum propter se faceret? Scilicet ut esset qui opera eius intelligeret, qui prouidentiam disponendi, rationem facienti, uirtutem consummandi, & sensu admirari, & uocẽ proloqui posset. Quorum omnium summa hæc esset, ut Deum colat. Is enim colit, qui hæc intelligit. Is artificem rerum omnium, is uerum patrem suum debita ueneratione prosequitur, qui uirtutem maiestatis eius de suorum operum inuẽtione, inceptione, perfectione,

metitur. *Hæc Lactantius. Ex quibus, satis patet
octo horum carminum sensus.*

46. Porro ad imaginem Dei factum hominem, atq; non
ex nobiliori quam ex Luto materia, cognitissimum
est ex Genesi.

47. *ALT AQVE* cæli Numina nil ueritus &c.
Hoc est quod conqueritur Paulus, cap. i. ad Roman.
Mutauerunt gloriam immortalis Dei, in imaginem
non solum mortalis hominis, uerum etiam uolatilium,
& quadrupedum, & reptilium. Dauid etiam exclamauit,
Simulacra gentium, argentum & aurum: opera
manuum hominum, os habent, & non loquentur. &c.

48. *SIGNA* hæc sunt &c. Præoccupatio est. Dicerent
fortasse gētiles idololatræ. Hæc nos simulacra
non colimus, nec Deos esse putamus. Tantum signa
esse Deorum, qui in cælis sunt, adfirmamus. Hæc
illi si responderent, Sit ita sane, inquit Vincentius.
Sed quorum Deorum hæc signa sunt, aut quos nam
Deos adpellatis? Homines ne flagitiosos, turpes,
&c. Inde sequitur probatio. Talis tibi Iupiter, &c.
Exstat festinissimus Luciani dialogus, in quo Diogenes
apud inferos Herculem adloquitur, seq; mirari
dicit, quod ille mortuus sit, cui tanq; deo soliti essent
homines sacrificare. Cui Hercules ita respōdit. Ego
inquit, uerus Hercules non sum, sed simulacrum eius.

Ipse uero Hercules, in cælo est, cum sua Hebe. Tunc Cynicus. Imo profecto tu uerus Hercules es, simularum autem tuum apud superos. Et reliqua quæ summo lepore atheos ille disseruit. Vsq; adeo, etiã ethnici, siqui paulo sapientiores erant, suos irridebant deos.

49. **TALLIS** tibi Iupiter altus. Pleni sunt omnes poetarum libri stuprorum & adulteriorum Iouis. Hinc illud Catulli.

Sæpe etiam Iuno maxima cælicolũ,
Coniugis in culpa flagrat in quotidiana:
Noscens omniuoli maxima furti sui.

50. **HELLESPONTICVS**, id est, Priapus, à patria Hellesponto. de quo ita Sacer Prudentius.
Hic deus è patrio prænobilis Hellesponto,
Venit ad usq; Italos, sacris cum turpibus, hortos.

51. **DEIDOS**, id est, Proserpina. Nam Ceres, inter reliqua cognomina, etiam Deo à græcis dicitur. Hinc Deois patronymicũ nomen, hoc est, Proserpina Deũs filia. Ouid. metam. ix. --- uariis Deo da serpens.

52. **ANIMOS** A senectus oppetere, id est, ad oppetendum. Oppetere autem pro, mori, absolute, etiam Virgil. dixit. A Eneid. i. Troiæ sub mœnib. altis
Contigit oppetere.

53. **LEMVRVM** flamen. Lemures sunt larvæ

nocturnae, malorum geniorum imagines. Quibus ar-
cendis, Lemuria, idest, sacrum lemurius festū, celebra-
bat antiquitas. Ouid. fastorum. s.

Ritus erit ueteris nocturna Lemuria sacri,

Inferias tacitis Manibus illa dabunt.

34. PIIS heroibus, idest, martyribus.

35. IRIT ATQVE. Irigare, est ad iram concitare.

Quod uidetur explicasse Ouid. metam. s.

Vulneris auctor adest, hostemq; iritat ad iram.

Quare uno tantum. R. scribendū esse ducimus. IRI-
TO non autem duplici, IRRITO.

36. PVL S ABERE. idem est, quod uerberabere.

Cicer. act. 7. in Verrem. Sex lictores circumsistunt
ualenssimi, & ad pulsandos uerberandosq; homines
exercitatissimi.

37. EXSILIUM. Exsulo, dixerūt uetustiores gram-
matici, quasi ex solo eo. Quare testibus Scauro, Ca-
pro, ac Prisciano per. X. & S. literas scribendum
est. Sic exsilium, idest, patrij soli priuatio.

38. EXTORRIS. idem est, quod exsul. Sed ex-
torris, ideo dicitur, quasi illi torris interdictus sit.

Aqua siquidem & igni interdicebatur. Linius lib. s.
ab urbe. Exsul atq; extorris ab solo patrio. Pomifi-
cij iuris professores, excommunicatum a participantibus,
eum qui extorris iubeatur esse, adpellant.

E iij.

59. **CONSCISCO** *AT* fata necēmq; sibi. De uerbo Conscisco, dictum satis a Valla, lib. 5.
60. **FIDIBVS** distēdite. i. fidiculis. de quib. Valla. li. 1.
61. **PROSCINDER** E uerbis. idest, lacerare, contumelijs adficere. Suetonius in Augusto. cap. 13. Hūc foedissimo conuicio coram prosciderunt.
62. **FAXOQVE**. idest, faciā, Virg. *A* Eneid. 9. Haud sibi cum Danais rem, saxo, & pube Pelasga Essepulent.
63. **INTENSO** luxata trocho, suo loco mota. Plin. lib. 28. cap. 2. Cato prodidit luxatis mēbris carmen auxiliari. Trocho, idest, rota tortoria a Græcis excogitata, quæ apud illos trochós, a uerbo trócho idest, curro, adpellatur. Cicero. 5. Tuscul. In rotam, idest genus quoddam tormenti apud Græcos, beatā uitam non adscendere.
64. **AMBEST**. a uerbo Edo, es, est, componitur Ambedo, ambes, ambest, interposita. B. inter uerbū & præpositionē, *AM*, quæ circū significat. Ambedere autem, uel ambesse, est circum edere. Plaut. Mercat. Suae uxoris dotē ambedisse. Et proprie de flamma dicitur, Ambest. ut *A* Eneid. 5. --- flammisq; ambesa reponunt Robora nauigijs.
65. **DILANCINAT**. a Lancino deductum est. Est autem lancinare, idem quod lacerare. Plin. lib. 11.

cap. 34. Est & uolucres canibus peculiare suum malū,
aures maxime lancinans. Apud Catullum, bona pa-
terna lancinata dicuntur, hoc est, dissipata, dilacerata,
ac dilapidata.

66. ILLE sub hac: 1. statim ac mox, post hac. Ci-
cero Planco, lib. 10. Sub eas literas, statim recitatae
sunt tuae.

67. CATASTAE, Catasta machina erat lignea
qua serui aut uincti custodiebantur, aut exponeban-
tur uenales. Plin. li. 35. cap. 18. Talem in catasta uidere
Chrysogonum Syllae. Tibull. lib. 2. eleg. 3. regnum
ipse tenet, quem saepe coegit Barbara gypsatos ferre
catasta pedes. Pro eodem nonnunquam sumi caueam
putamus. Ouidius in Ibin.

Inclususq; necem cauea patiaris, ut ille

Non profectura conditor historiae.

68. BOSQUE Perillaeus. Perillus Atheniensis ut
placeret Phalaridi famosa crudelitatis tyranno, ex
cere taurum fabricauit, in quem quum inclusi essent ho-
mines, subdito igni, mugitū potius quam uocem emit-
tere uiderentur. Pro quo inuento, id a nunquam ali-
as minus crudeli tyranno reportauit, ut primus ipse in
suum illum taurum inclusus, & exustus, ingenij male
conlocati poenas daret. De qua re multa passim
apud auctores. Ouidius lib. 5. de tristibus, eleg. 1.

Ipse Perillao Pbalaris permisit in aere,

Edere mugitus, & bouis ore queri.

69. A scelus De, A, interiectione leni spiritu enuncia-
da, adnotabimus in fine. Cæterum, En trahitur per
terram nobile corpus, pathos est, ad imitationem Lu-
cani lib. 4. Libycas en nobile corpus Pascit aues, nul-
lo contactus Curio busto.

70. Potis es pro pates. Neque enim aliud est, possum, quã
potis sum. Adnotauit Donatus in Terentium. Et in
teriectionem PRO. sine adspiratione, & adcentu
circumflexu scribimus.

71. Pectinibus. scilicet ferreis, quales sunt, quibus lanam
pecti uidemus.

72. VOT A nec eludit, id est, nõ fraudat, cassa ue esse
permittit Nã Eludere, inter alia, significat etiã exspe-
ctationẽ fallere. Cicero pro Milone, Rempub. in suis
cogitatis & furoribus eludere, Et act. 2. in uerrem, lu-
dicij expectationem eludere dixit. Tibullus quoq;
Seges eludit messẽ.

73. IOVI Lapid. Inrisio est, quum Ioui dixerit, ad-
didit per adpositionem, Lapid. Est & inter adagia,

74. IOV Em lapidem iurare, de quo uidere licet Erasmi
Chiliadas.

75. Marmore cælato pressum puluinar. Puluinar hoc
loco significat puluiniũ super quẽ simulacra recubẽtia

conlocabantur, ut eminentiora viderentur. Cicero pro domo sua. Aram, & adiculam, & pulvinar, sub saxo sacro dedicauit.

75. NEC prece adoratus. Adoratus .i. pie & religiose cultus, & ut faueat, uenerabūde postulatus.

76. SEMVSTVM. semiuustum, ita, ut adhuc torres arderent, nondum in prunas redacti. Quo significatur maior incendij uis ab inflammatis titiionibus. Dicitur autem semustus per synæresin. Aeneid. tertio. Fama est, Enceladi semustum fulmine corpus, &c.

77. CREPIDO .i. salis in igne crepitantis impetus.

78. CAVTERIA. Ea sunt ferrea instrumenta quibus morbi alioqui insanabiles inuri solent.

79. ARVINA. Pingue illud inter cutem & uiscus, aruina dicitur. Vnde A Eneid. 7. --- & spicula lucida tergent Aruina pingui.

80. MUTI, pro, Mutij, synæresis est, aut potius synizesis notissima nominū in IVS, aut IVM, desinentiū, ut Terentio, Id negoti' Lucretio, Nec ratio remedi'. Virgilio, Urbem Patant. Cura peculi. Iuuenali. Antoni' gladios. & multa passim talia. Nec solis ea synæresis poetis est familiaris, sed illam etiam oratores adamarunt, quod in antiquis, & manu scriptis codicibus frequentissimum est. Pri die quā hæc commentarer, deduxit me Franciscus Hollādicus meus, iuuenis

admirabili ingenio, & Lusitanus Apelles, ad Olisiponense suburbium, quod Sanctos uocant Veteres, propterea quod sepulti olim ibi fuere sancti Christi martyres fratres, Verissimus, Maxima, & Iulia. Deduxit ergo me ad uiridarium regium, in maris plātatum crepidine, atq; ibi antiquam hanc inscriptionem ostendit,

L. VALERIVS. GAL.
SEVERVS. AN. L.
H. S. E. S. T. T. L. FILI
PATRI P. C. ET.
Q. SERTORIUS
CALVVS. ATFINIS

ubi FILI, unico. I. in nominatiuo casu numeri pluralis adnotauimus, ut nihil dicam de uerbo ATFINIS per. T. scriptum, quod ad præsens institutum non pertinet, quod ipsum tamen nemo sciolus repreendat. Positum enim est. T. pro. D. littera sibi cognata. Quod etiam Carissus adnotauit, & innuit Quintilianus. Nos tamen per. D. adfinis scribimus, non per. T. Sed hæc alio loco à nobis tractantur copiosius.

81. Cæterum, Mutij Scæuolæ, & Attilij Reguli, uulgatior historia est, q̄ut admoneri debeat,
82. AD AVREA sidera uocetur. Ita Catullus Volo te ac tuos amores Ad cælum lepidò uocare uersu. Id est, extollere, ualde laudare.

2.

83. *Pietasq; Fidesq; Fere idem nunc sunt. Pietas enim pro eusebia, & cultu ueri dei, Fides uero, pro persuasione firmissima de diuinis oraculis, & promissionibus, adcipienda est. Sed in idem recidunt, quum magna sit pietas, & uerissimus cultus, Deum ueracem credere, & ut talem, summa pietate colere. Sed hæc huius loci non sunt.*

84. *MENS ferrea frangi, idest, non mollior ad frangendum, quam ferrum est. Et est græca loquutio, qualis illa Horatij in arte poetica. Cereus in uitium flecti.*

85. *FURVA. idest, nigra. Ouid. metam. 5. Ex Acheronte suo furuis peperisse sub antris.*

86. *ÆTERNÆQUE in nocte, idest, continua. ut Ouid. metam. i. Ver erat æternū. Ita nox, idest obscuritas spelunca, æterna uocatur. Præcessit enim Nulli unquam soli penetrabilis.*

87. *TRISTIA conuoluens inter solatia corpus. Tristia solatia uocat, tormentorum illā cessationem, cum horrore loci, & carcerali squalore coniunctam.*

88. *DIFFISSIS---nubibus. Fulmina, & fulgura, siue fulgetra, fissis nubibus erumpunt. Plin. lib. 2. cap. 43. Si in nube luctetur flatus aut uapor, tonitrua edi, si erumpat ardens, fulmina. Si longiore tractu nitatur, fulgetra. His findi nubem, illis perrumpi.*

89. *QVIDAM niueis pulcherrimis alis. Describit*

- tur angelus qui beatum *Vincentium* adloquutus est.
90. *DIUVMQVE* ministri, idest nuncij. Id enim angelus significat, unde & *Paulus*, administratorios eos adpellauit spiritus.
91. *LÆTITIA* Christo ferremus. Officium angelorum est, nos nostraq; bona opera Deo offerre. Hinc est, quod angelus *Thobia* dixit. Quum orabas cum lacrymis, ego obtuli orationem tuam domino. Et seruator noster *Luce*, 6. Accidit autem ut moreretur mendicus, & deportaretur ab angelis in sinum *Abrahæ*.
92. *RELIGIO* simulata, periphrasis est hypocriseos.
93. *FR AVDIBVS* oblita uita. à uerbo obliuo, uenit oblitus. *Cicero* *Philipp. xi.* Atq; cum nondum tãto parricidio oblitum, hostem sua sententia indicauit. Et *Philipp. 14.* Antoniorum uitam libidine flagitijs oblita, dixit idem *Cicero*.
94. *NNNQVAM* spe pauit inani. i. falso oblectauit ac tenuit. ut *Æneid. 10.* spes pascis inaneis.
95. *EXCVBITOR*. Custos peruigil. *Colum. li. 7. cap. 12.* Quis excubitor inueniri potest uigilantior? quum de canibus loqueretur.
96. *PARNASSIA* tesqua. Agrestia loca, quæ aliquuius dei sint, tesqua dicuntur, *Varrone* auctore.
97. *HIPPOCRENEN*. idest fontem *Bœoniæ*

24.

musis sacrum, sic dictum, quoniam ab equo Pegaso
factus sit. Ouid. fastorum. 5.

Dicite, quæ fonteis Aganipidos Hippocrenes

Grata Medusæ signa teneris equi. Alij de
Cadmo Græcarum literarum repertore, ad eum
fontem talia meditari solito, fabulantur.

68. INVVSQVE. idest Pan. Auctor Servius su-
per illud AEneid. 5.

Pomerios, castrumq; Inui, Bolâmq; coramq;

99. QUI præsidet Albæ Iupiter Iliacæ. Duobus po-
tissimum locis colebatur Iupiter à Romanis, in arce
Capitolina, siue Tarpeia, & apud Albam. A Ca-
pitolio, dicebatur Capitolinus, à Tarpeia, Tarpeius.
Cicero pro domo sua. Te Capitoline, quem propter
beneficia, populus Romanus optimum, propter uim,
maximū nominavit. Ouid. Fastorū. 6.

Iunctaq; Tarpeio sunt mea templa Ioui.

Qui Albæ colebatur, adpellationem Latialis babe-
bat. Hinc Lucanus. lib. i.

Et residens celsa Latialis Iupiter Alba. Quærebant
igitur nunc, quando similia his miracula fecisset Iupi-
ter, siue ille urbanus, siue Latialis, qui præses esset Al-
bæ Iliacæ, idest, Troianæ, à Troianis conditæ.

100. SVSVRR A -- Colchidos. i. carmina magica
ueneficæ aliquiuis, qualis fuit Colchis illa Medea.

F ij

101. *VT pigros &c. Inter tormenta, calido adhuc sanguine, uulnera recentia minus dolēt. Sed postquam sanguis interius receptus, exteriora relinquit, & incipiunt frigere membra, ac uulnera præ frigore constringuntur, cutē mē adducūt, tum si asperius tractētur, nimio dolore excruciat. Quare tyrānus decreuerat beatū Vincētiū sincere tanis per requiescere, dū frigente iam sanguine, uulnera solidari inciperent, ut sic maiore cum dolore iterum torqueretur.*
102. *SVPPVRATA. id est loca læsa, quorum sanies iam in pus cōuertebatur. Suppurari autem solent uel abscessus, hoc est, apostemata, uel uulnera, quum prius cutē adducunt, si negligentius curentur. Verbum autem Focillat, à foueo factum est.*
103. *PELVSIACA Plagula. Fascia lini Pelusiaci, à Pelusio Aegypti ad Nilum oppido. Dicta est antē plagula, per diminutionē, à plaga, priori syllaba correpta, quæ cæli uel terræ spatium longius quam latius, ad modum fasciæ, significat. Vnde Statius siluarum lib. i. circulum cæli lacteum plagam lacteam adpellauit. Quin & uiam Domitianam, stratum marmore quadrato, plagam dixit marmoratam, quarto siluarum libro. Inde & Plinius lib. 13. cap. 12. de chartis loquens, plagulas papyri, dixit fascias illas, quas Lusitanæ, folia papyri, nominamus. Premitur, inquit, deinde*

prælis, & stecantur sole plagula, atq; inter se iungun-
tur. Et quoniam huc de fleximus, adnotare libuit, Pli-
nium scapum papyri dixisse, quod nos Lusitani manū
papyri solemus uocare, dum uicenis plagulis scapū con-
stare dixit, licet nostras papyri manus uicenis quinīs
plagulis conficiatur.

104. **ZOELICA** lina. Plin. lib. 18. cap. 1. Ex eadem
Hispania Zoelicum uenit in Italiam, plagis utilissi-
mum. Ciuitas ea Callæcia, & Oceano propinqua.

105. **DISSECAT** in philuras, i, in fasciolas longas
& angustas. Plin. lib. 13. cap. 11. de chartis. Preparan-
tur ex eo chartæ, diuiso acu in prætenues, & quam la-
tissimas philuras.

106. **MINISTRIS** æthereis. Nempe angelis.

107. **BOLIDES** idest, faces ardentes. Plin. lib. 2. cap.
26. de facibus. Duo genera earum. Lampades uocant
plane faces, alterum bolidas, quale Mutinensibus
malis uisum est. Distant, quod faces ut stigia longa fa-
ciunt, priore ardente parte, bolis uero perpetua ardens
longiorem trahit limitem. Græca dictio est, ἀπὸ τῶν
βάλλειν. idest, à mittendo. quasi missile dicas. Vnde &
missiles hastæ, bolides græcis dicuntur. Dicitur etiam
bolis, plūbum nauticum, quod funiculo adpensum, nau-
tæ demittunt, marinæ altitudinis explorandæ gratia.
Hinc in actis apostolicis legimus cap. 27. Demissa bo-

108. ^{27.} ARGENTEO. In argenteo, duæ ultimæ uocales, EO, per synizesin, unam tantum efficiunt syllabā, ut apud Virgil. Ferreiq; Eumenidum i balani. Tribus enim modis duæ syllabæ in unam coeunt. Aut enim geminæ uocales quæ diphthongon nequaquam cōstituūt in unam solam scriptam uocalem mutantur, & est crassus, ut, mensum, pro, mensium, semustus, pro, semustus, Semermis, pro, semiermis. Aut tales uocales in diphthongum abeunt, & est synæresis. ut Virg. pellacis Olysei. & furias Aiacis Oilei. Fixerit æripedem ceruam, pro, æripedem. Phaeton, pro Phaëton, apud Quintilianum ex Varrone. Aut manēt quidem eadē uocales, sed una tantum syllaba pronunciantur, & uocatur synizesis. ut Dij, Aluearia, Eodem, dysyllabum, & hoc nostrum, Argenteo. Vulgo tamen grammatici tenue hoc discrimen, uno synæresis nomine comprehendunt. Nos tamen curiosi adolescentibus uolumus satisfacere.

109. SEDER AT. Sūt non ineruditi quidam, qui uerbum Sedeo, es, putāt solum mansionem in loco significare, quinius contrarium sit, Stare. At ex his, quos subiungemus locis, liquido adparebit etiam motum significare, ut eius contrariū sit, Surgere. Virg. A Enceid. Vix ea fatus erat, geminæ quum forte columbæ, Ipsa sub ora uiri, caelo uenēre uolantes,

Et viridi sedere solo. Ouid. lib. 1. de arte.

Proximus ad dominam nullo probibente sedeto.

Idem Metamor. 1.

Sedit Atlantiades, & euntem multa loquendo.

Detinuit sermone diem.

110. *AD SATIEM.* idest, ad satietatē. Saties uero per quintam declinationem, & satias, satiatis, per tertiam, prisca sunt, & poetis quam oratoribus adcommodatiora. Silius. lib. 4. Nec finis, satiēs ue, noui sed sanguinis ardor. Sic Gellius. lib. 7. Quorum saties nunquam est. Terentius Eunucho. Vbi satias coepit fieri, commuto locum. Lucretius. lib. 2. Fessus satiate uidendi. & saepe alias. Salustius. frumentiq; ex inopia satias facta. Liuius. lib. 10. belli Pun. Si forte iam satias amoris in uxore, ex multa copia cum coepit. Sic Tacitus nonnunquam.

111. *SUPER AB AT.* Idest, super erat, restabat. Cicer. ad Atticum. lib. 15. siquid æri meo alieno superabit. Ouid. de arte. lib. 1.

Pars superat coepti, pars est exhausta laboris. — Interdū superare ponitur, pro, abundare, copiāq; affluere. Cicero. de finibus. Deq; eo quod ipsis superat, alijs gratificari uolunt. Ouid. met. 7. Robora non desunt, superat mihi miles. Item pro eo quod est, superstitem esse. Virg. Aeneid. 3. — Satīs una superq;

- Vidimus excidia, & captae superauimus urbi. & li. 3.
 Quid puer *Ascanius*, superat ne, & nescitur aura?
112. *INFERNE*. De inferiori parte. Eius contrarium est, *Superne*.
113. *FEROCIT*. Ferociam ac saeuitiam exercet. Quid.
 Mox intractati more ferocit equi.
114. *EN TRAHITVR* per terram nobile corpus.
 Pathos est, ut apud *Lucanum*. lib. 4. *Libycas* en nobile corpus Pascit aues.
115. *LYCAON*. Nota est ex *Ouidio*, fabula *Lycaonis* in *Lupum* uersi, quod *Ioui* adposuerit humanas carnes comedendas.
116. *AVDACEM* cōcurrere tauris, ut apud *Horatium*. carminum. lib. 1. *Audax* omnia perpeti.
117. *ARCES* nequa sacrum tentet uiolare cadauer.
 Ex historia dictum est. Nam quum *Datianus* sancti martyris corpus in agro canibus & feris exponi fecisset, adfuit coruus, qui ingenitae uoracitatis oblitus, non modo ipse à sancto cadauere abstinuit, sed etiam aduenientem *lupum*, clamore, & alarum impetu effugauit.
118. *MORTE* obita. Imitatione *Lucretij*. lib. 1. Item
 Quid. *Morte* obita, qualeis fama est uolitare figuras
119. *CERITAMENTE*. hoc est, commota, non sana, furij agitata. *Ceritos* enim dicebant *Cerentis*

indignatione uexatos, quod in eius sacris furore cor-
riperentur. Horat. lib. 2. Serm. Ceritus fuit, an com-
motæ crimine mentis? Eumorphi uero satellitis huius
nomen, apud sacratissimum doctissimumq; poetam
Prudentium, qui nostri martyris agonem iambicis
uersibus decantauit, inuenimus.

110. **UT** quum polluto materna cæde. &c. Sensus est.
Ita insutum est corpus sancti martyris coriaceo cul-
leo, ut insui solent paricidæ, ut demergantur. De quo-
rum poena, sic legimus, ff. ad legem Pompeiam, de pa-
ricidis, ex iuris consulto Modestino. Poena paricidij
more maiorum hæc instituta est, ut paricida uirgis san-
guineis uerberatus, deinde in culleo insuatur cum ca-
ne, & gallo gallinaceo, & uipera, & similia. Deinde
in mare profundum cullens iactetur. &c. Vnde Iuue-
nalis, sat. 8. de Nerone matricida, dixit.

Quinus supplicio non debuit una parari
Simia, nec serpens unus, nec cullens unus.

111. **EBUSO.** Ebusos, insula est e regione promonto-
rij Ferrariæ, sinus Sucronensis, nostra ætate uulgo
Ibyza nominata, de qua Pomponius in fine. lib. 2. &
Stra. lib. 3. & reliqui. Eius secundâ syllabâ Sillius corre-
ptâ posuit, lib. 3. Iamq; Ebusos Phœnissa mouet, mouet
Artabus arma. Aliter tamen Dionysius in Perie-
gesi. Νέσος δ' ἑξήκτες γυμνήσαι, ἀγέχι δ' Ἐβόρυσος.

Nos tamen latinum poetam maluimus imitari.

122. *Adplicuit sinu.* Quarta nominum declinatio duas olim genitiui terminationes habuit. *VS.* & *VIS.* ex quarum utrâq; remotione. *S.* extremae literae, fiebat tertius casus. Ab illo quidem in *VIS.* qui adhuc existat apud Terentium Heaut. scena. 3. Eius anvis causa, opinor, quæ erat mortua, & apud Varronem. li. de rustica. 1. cap. 2. eius enim saluam, esse fructuis uenum, sit *Datiuus* in. *VI.* nempe hic qui nunc est in usu frequentissimo. Ab illo autem in. *VS.* *Datiuus* exibat in. *V.* Iuxta quam formationem Virgil. Georg. 4. cecinit. Quod nec concubitu indulgent. & *Aeneid.* 1. — Currûq; uolans dat lora secundo. & *Parce metu.* & c. Nec ea forma Ciceroni displicuit, quum dixit, — quibus, subito impetu ac latrocinio paricidarum resistat. Obseruauit etiam, hunc patrium casum de quo modo dixi, per. *VVS.* terminari, quemadmodum in uenerandis *Bracaræ Augustæ* monumentis, adhuc ad summum templum legitur. *SACERDOS CONVENTVVS BRACAR. AVG.* Sed eam geminationem firmâde syllabæ causa factam puto. Solebât enim ueteres non nunquam ea gratia uocales geminare. Notum uero est *VS.* in genitiuo inflexionis quartæ produci. Videte si libet, quæ adnotauit Gellius cap. decimo sexto quar-

et libri. Sed ad rem. Adplicuit q̄ sinu, idest, sinui,
nempe Sacronensi.

123. PROPTER q̄ Zacynthia — litora. idest. Sa-
guntina. Saguntos enim ut auctor est Strab. lib. 3. à
Zacynthijs condita est.

124. CRUDO cæspite. idest, solido, nō arato. Colum.
lib. 2. ca. 2. — necubi crudum solum & immotum relin-
quat. Lucan. li. 3. — crudæ q̄ extruxit brachia terra.

125. DONEC Sidonijs. & c. Sensus est, Valentia se-
pultum fuisse Diuum Vincentiū, usq̄ dum uile illud
uirorum par, nempe Olpius episcopus, siue Olpas,
& Iulianus comes, Hispaniam patefecit Sidonijs,
hoc est, Afris. Alter, idest, Iulianus, subcensus furijs
ob stuprū filia à rege oblatum. Ea enim fuit causa, ut
ille deprodeā Mauris Hispania exsecrandū consi-
lium cæperit, Alter, hoc est, Olpius, concepto in re-
gem odio, Stimulos furijs illius addidit.

126. Aurai. Diarexis est frequētissima Lucretio, nec in-
frequens Virgilio, Vnde apud illum. Aulai in me-
dio. Furit intus aquai. Diues pictæ uestis.

127. VERRIT spumantia cæcula tonsis. Vt Catullus
Argonaut. Cæcula uerrentes abiegnis æ quora pal-
mis. Virg. Aeneid. 6. — remis uada liuida uerrunt.
Et idem sunt, tonsæ, palmæ, & remi. Aeneid. 6.
— in lento luctantur marmore tonsæ.

52.
IN LIBRUM POSTERIOREM
ADNOTATIONES.

- 2.2. **REGNA** Gothorum. Notissimum est Gothos in Hispanijs diu regnasse, usq; ad tempora huius Rodorici, qui eorum imperio finē attulit, bello infeliciter gesto cum Saracenis, à Iuliano comite proditore in Hispanias, per Herculei freti angustias intromissis.
3. **IN RVPI** ab Austro Afrorum. &c. Conluies Saracenorum significatur, ex omni Africa, tametsi præcipui exercitus Marrochiorum fuerint.
4. **ABDER AMEN.** Exstat annalium regum Saracenorum, qui in Hispanijs, post cladem Gothicam regnauerunt, quem librum Rases Saracenus historiographus Miramolini Marrochiorum, Cordubæ regis, Arabice scripsit, atq; ex Arabica lingua in Lusitanam uerit Magister Machometus itidem Saracenus. Ex huius itaq; annalibus constat Abderamenem Moabiæ filium, circiter annum centesimum trigesimum, ab inuasa à Mauris Hispania, regnare in illa coepisse. In quius laudem, ita ille idem Rases ait. Hic adflixit Christianos qui in Hispanijs erant, in tantum, ut nulla fuerit ciuitas, nullum castrum in Hispania uniuersa, quod ei potuerit resistere. Hic omnia corpora illorum quos Christiani ho-

norant & uocant sanctos, in quos & credunt,
 accipiebat & comburebat, & eorum ecclesias, sa-
 ne pulcherrimas, destruebat. Quæ quum uiderent
 Christiani, cum his talibus rebus fugiebant ad mon-
 tes asperos, & præcipue ad Asturiam. Et pleraque
 quæ in Hispanijs in honore habebantur à Christia-
 nis, secundum eorum fidem, ipsi ea fugientes ad Astu-
 riam secum portabant. Hactenus ille. Quibus testi-
 monio, quæ de Abderamenis tyrannide in his carmi-
 nibus scribimus, confirmantur.

5. **MULTAE** periere piorum reliquiae heroum.
 Declaratum est hoc in superiori adnotatione, ubi ex
 testimonio Rase, diximus Abderamenem sancto-
 rum corpora combussisse.

6. **MONTIBVS Asturicis.** Profligatis Gotha-
 rum corpibus, militum quaecumque robur superfuit, ad
 Asturum montes se recepit. Quo paulatim, quibus
 libertatis cura fuit, ex omni Hispania confluxere. De
 Asturibus, & eorum cõuentu, & urbe Asturica
 quæ nunc Astorga nominatur, Plin. lib. 3. cap. 3.

7. **VNDE** & restitui coepit. Duce Pelagio, Fasili
 Cantabrorum ducis filio, quem Hispanorum reli-
 quiae regem creauerunt.

8. **SEDES** mutarunt diui. Per illud tempus san-
 ctorum reliquias à fugientibus ad Asturum mōtes

deportatas, præter Rasen Saracenū, Hispanorum
 historiæ satis declarant. Quod ad Vincentium no-
 strum attinet, sic Rasen. Anno, inquit, Saracenorū
 centesimo trigesimo octauo, Abderamen ab Hispa-
 li cum exercitu mouit, ut expugnatum iret Valentiam.
 Et appropinquauit Valentia. Christiani autē qui
 ibi habitabant, habebant ibi corpus quiusdam homi-
 nis mortui, cui nomen erat Vincentius. Et ipsi adora-
 bant illum, tanquam Deum. Et qui eius corpus in po-
 testate habebāt, persuadebant uulgo, quod ille cæcos
 faciebat uidere, mutos loqui, & claudos recte ambula-
 re. Et sic dementabant stultam gentem. Quum autē
 cognouerunt de Abderamenis aduentu, timuerunt
 ne hæc fallacia detegeretur, & fugerunt, corpus illius
 hominis secum portantes. Et dixit Alliboaces ille bo-
 nus eques Fæcensis, se quum quadam die cum suis co-
 mitibus, uenationis causa, uenisset ad oram maris in
 Algarbio, in fine montis qui mare illud ingreditur,
 inuenisse ibi corpus illius hominis cum ijs qui cum illo
 fugerant a Valentia, qui ibi fecerant domuculas in
 quibus habitabant. Homines autem occidisse, & pue-
 ros duxisse captiuos, corpus uero hominis illius ibi reli-
 quisse. Hæc ad uerbum transtulimus, ut annalium no-
 strorum fidem, tametsi nihil opus erat, testimonio,
 quod impudentissimis calumnijs mixtum, religionis

Christianæ hostis de hac re peribuit, iuuaremus.
Videant ergo Galli, quid in oppido Castrensi, pro
reliquis beati Vincentij, à monacho nescio quo non
bene conficta fabula, uenerentur.

9. *ABYLEN.* Calpēq. *Abyle*, mons est *Africa*,
iuxta quem Septa urbs. *Calpe* autem mons *Hispa-*
nia, de quo priori libro. *Hi duo Herculeæ metæ sūt*
existimati. *Plin. in procemio. lib. 3.* *Proxima autem*
faucibus, utrimq; impositi montes coercēt claustra,
Abyla Africa, Europæ Calpe, laborum Her-
culis metæ. *Similia Pomponius lib. 2. cap. 6.*

10. *ALIBE.* Libs uentus est, flans ab obcasu bruma-
li, qui alio nomine Africus dicitur. *Græci Liba uo-*
cant. *Latini Africum, auctore Plinio. lib. 2. cap. 27.*
Vtrumq; nomen à patria, à Lybia Libs, ab Afri-
ca Africus. *Et fretum nostri maris egredientibus, si*
ad promontorium Sacrum deflexerint, fiet à tergo
Africus.

11. *MENTITVM* Effigiem. &c. *Hoc ita Strab.*
lib. 3. de Sacro promontorio loquens. *Id autem promō-*
torium in mare procumbens, Artemidorus nauigio
æquiparat. &c. *quod huic figuræ tres exiguas ad-*
sumat insulas, è quibus unam naualis instar nostri. ec.
 12. *DIXERVNT* Hieron. idest, *Sacrum.* *Causa*
redditur, quare Sacrum ita uocetur promontorium, à

fabula notissima Geryonis, qui inter Herculeos labores connumeratur. Ab Hercule autem id impositum fuisse nomen, in tanta rerum obscuritate & fabularum deliramentis, delirabit profecto qui uoluerit adfirmare. Nos in eam opinionem nostris his carminibus propensi uidemur, partim quia ita libuit, partim quia graeca nominis origo, nimirum à Graecis imposita, coniecturam, aut, si ita uultis, fictionem adiuvat. Et sane uideatur fabulae congruere, eo loci uenisse Herculem, quando cantatissima illa bouum praeda, ex Erytheia Geryonis insula contra Lusitaniam sita, facta esse perhibetur. Scio, referente Plinio. lib. 4. cap. 22. Gadeis insulam ab Ephoro & Philistide Erytheiam uocatam, sicut & à Pherecide, auctore Strabone. lib. 3. quumquam, ut obiter id adnotemus, libentius apud Plinium etiam Pherecidem quam Philistidem legerem. Sed quum idem Plinius addiderit, sunt qui aliam esse eam, & contra Lusitaniam arbitrentur, eodemque nomine quondam illi adpellatam, horum opinionem sumus sequuti, praesertim quum Stephanus in libris topographici periploem, & in periegesi Dionysius, Graecus uterque auctor, Gadeis insulam aliam ab Erytheia fecerint, & quod maioris momenti est, Pomponius Melae Baeticus, ac regionis eius indigena. lib. 1. cap. 6. post Gadum historiam. ita de Erytheia loquatur. In Lu-

stania, Erytheia, quam Geryone habitatam adepti
 mus. Nec mirum uideri debet, si nostro tempore nus-
 quam ea sit, quum in exemplis earum quæ perierint, so-
 la recenseri non possit. Verum, ut auctorem nominis
 non adfirmamus, ita religionem superstitionem ue eo-
 rum, qui nocturnis temporibus montē hunc à dijs pos-
 sideri arbitrabantur, sicut ait Strabo, causam fuisse,
 ut ita uocaretur, non inepte suspicamur.

13. **ERYTHEIA**. Pœnultima huius nominis syl-
 la dipbpthongo. ei. scribenda est, atq; ideo producen-
 da. Dionysius in periegesi.

Etoi, mén, naioysi bootróphon amph' Erytheian.

14. **NOCTE** Deos. &c. Videndus est Strabo. li. 3. ne
 in nugis longiores simus.

15. **Indigenæ templum posuere**. Strabo ex Artemidori
 testimonio, sic ait. Eo in tractu templum quoq; Her-
 culi dedicatum monstrari. Qua in re mentiti Epho-
 rum, nec aram illic Herculi, nec Deorum cuiquam.

16. **HERCVLIS** Argivi. Hoc ideo, quia Græ-
 cus ac Thebanus Hercules fuisse dicitur, is, qui Gery-
 onem debellauit. At in Gadibus, templum fuit Her-
 culis Aegyptij, à Tyrijs cōditi, ut ait Mela. li. 3. c. 9

17. **NUMINE** Vectoris. Vector etiam dicitur, is,
 qui in aliena uebitur naui. Cicer. 7. Philipp. Et sum-
 mi gubernatores in magnis tēpestatibus à uectoribus
 admoneri solent.

18. ^{38.} **TEXVERVNT.** Vulgo iam innotuit poenitentiam tertiæ personæ præteriti exacti, in plurali numero, breuem interdum poni.
19. **CITRA** A delicias. id est, sine delicijs, quibus ante forte uixerant in amœnissima urbe *Valentia*. Sic *Plinius. lib. 3. Citra fastidium nominentur.*
20. **FALCIFERO** sub rege. Sub Saturno.
21. **GLAUCVS.** Epitheton *Neptuni*, propter marinis undas, quæ uiridi colori admistum habent alborum. De coloribus uero *glauco*, cæsis, & cæruleo, alio loco egimus diffusius, contra *Antonium Thylesium.*
22. **PLENUM** mare, plena malorum *Terra*. *Gno-*me est, græcis celebratissima.
23. **REGVLVS** *Libys.* *Alliboaces*, de quo dictum est, adnotatione octaua.
24. **PANNONIO** genitore satus *Alphonsus.* Is est beatus ille & nunquam satis laudatus *Alphonsus Henricus*, *Henrici comitis filius*, primus *Portugalliae rex*, qui uniuersam fere *Lusitaniam* à seuo *Maurorum* dominatu in libertatem adseruit. *Nostri historici Pannoniae regis filium fuisse dicunt, Hispani Lotharingum faciunt. Si quis eius legerit gesta, is, laudationem nostram non solum intra modum stetitisse, sed etiam citra constituisse indicabit, Lusitanem regna, Lusitaniam intelligimus. Plinius li. 3. cap.*

ex Varrone. Lusum enim Liberi patris, ac Lysam cum eo bacchantem, nomen dedisse Lusitaniae. Quorum uerborum hic est sensus. Lusum Liberi Patris filium, non autem socium, ut quidam contra loquendi usum interpretantur, una cum Lysa, nimirum Liberi socio, nomen Lusitaniae nostrae dedisse. Filium uero debere intelligi, ostendunt illa. Deiphobe Glauci, Aiax, Oilei. & in sacris, Alexander Philippi. Igitur tam à Luso, quam à Lysa, regio nomen adcepit. Et à Luso quidem, Lusitania dicta est. A Lysa uero Lysitania. Vtroque enim modo adpellatur, teste Stephano. Et ff. de censibus. L. In Lysitania, Pacenses & Emeritenses, iuris Italici sunt. Eborae marmoris Lapis est elegantissima litera, in quo sic legimus.

LABERIAE. L. F. GALLAE
FLAMINICAE. MVNIC. EBORENSIS
FLAMINICAE. PROVINCIAE
LYSITANIAE.

& reliqua quae sequuntur. Haec probabiliora existimamus de nominis patriae nostrae origine, quam quae nugatur Ioānes Annius cum suo fictitio Beroso.

35. INTER Anam Rutilumque Tagum. Tagus Lusitaniae fluvius est nominatissimus, à quo nos aussumus haec nomina derivare. Taganus, ut ad Brutum Italum.

Quantū & cygnæus uada per Tyberina, Taganōs
 Vinceret, ut uincit, cantus onocrotalos. Item pa-
 tronymicum femininum, Tagh. idē. ut de obitu Bea-
 tricis Allobrogum reginæ.

Nymphæ etiā Tagides, nymphæ Oceanitides omnes.
 Et Cistaganus, Transtaganusq; de quibus mox. Ta-
 gus autem mediam secat Lusitaniā, Anas uero Lu-
 sitaniam à Bætica separat. Regio inter utrumq; am-
 nem, optima Lusitaniæ pars, Allentagio uulgo dici-
 tur. Nos Transtaganam fecimus, & populos Trans-
 taganos, sicut ueteres dixerunt, Transpadanos, &
 Transrhenanos. Et contra, Cistaganos adpellauim⁹
 Olisiponēses, Scallabitanos, & reliquos usq; ad Du-
 rium, qui Turduli olim ueteres dicebantur. Ratio est,
 quod Portugalliæ regnum, in initio, intra Duriū &
 Minium, quasi in suis incunabulis continebatur. De-
 inde usq; ad Mundam fluuium propagatum, urbem
 Conimbricam hīs diebus ab Diuo Ioanne huius no-
 minis tertio celebri bonarum omnium artium acade-
 mia exornatā, caput regni habuit. De qua urbe, de q;
 eius uetustate & nomine, aliquādo non uulgaria neq;
 obuia nos dicturos pollicemur, si uita suppedita uerit.
 Ergo qui in eis erant locis, merito Cis taganos, &
 Trans taganos, eos qui cis Tagum & ultra Tagum
 incolerent, nominabant. Mansit uetusta ea consuetu-

do etiam mutata regni sede, post expugnatam & regno adiectam utramque hanc regionem.

26. *ISMARIO*. Videat historiam *Dui Alphonfi* Henrici, qui plenius rem velit cognoscere.

27. *VANDALLIAM*. Gothi non una gens. Diversae enim nationes fuerunt, etsi vulgo uno adpellari soleant Gothorum nomine. Nam Hispanias Gothi, Vandali, Alani, & Suevi invaserunt. Ex quibus, Suevi Callaeciam, Alani maxima ex parte Lusitaniam, Vandali Beticam, Gothi reliquum Hispaniarum tenuere. A Vandalis ergo, Batica Vandalia facta est, inde Vandalicia, postremo corrupta voce Andalusia.

28. *PERFVSVM* Oceano regnum. Lusitania, inquit Mela, Oceano tantummodo obiecta est, sed latere ad septentriones, fronte ad obcasum.

29. *Chalybs* parvus in anguem Cōtortus rigat arua Chalybs. Topographia est, agri Oriciensis, in quo memorabilem illam Alphonfi Henrici regis, adversus Ismarium, & quatuor alios Saraceni reges pugnam victoriamque fuisse legimus. Porro Chalybs, is fluvius est, qui ex agro Pacensi corrivatus, ac primū emendicatis aquis ignobilis, inde paulatim crescens, Salaciensem inurat sinum, iam spatiosus ac navigiorū capax. Raphael Volateranus illū iuxta Aradū, eo

*Pacem Iuliam fluere dicit. Sed quam Aradum ibi
 somnet, non intelligo. Hic, nisi fallimur, Ptolemæo
 Galipus adpellatur, quum in eo tractu alius nullus sit
 qui debuerit nominari.*

30. *Quarto seculo. Saraceni circa annum servatoris no-
 stræ septingentesimum quinquagesimum, Hispanias
 inuaserunt. At Alphonsus hic nos ter, paulo post
 annum millesimum centesimum, regiam in Lusitania
 potestatem est auspicatus.*

31. *NON procul hinc. Ab Oricho ad Sacrum pro-
 montorium uix bidui iter est.*

32. *LIBITINA. Plutarchus in uita Numæ Pom-
 pilij, auctor est, Libitinam adpellari, deam inspectri-
 cem eorum quæ mortuis iusta præstantur, quam alij
 Proserpinam, alij Venerem crediderunt, ad illâ quæ
 ad ortum obitumq; pertinent, referentes. Idem Plu-
 tarchus in problematis. Quid causæ est, quod in a de
 Libitina, quæ ad sepulturam pertinent uendere con-
 suerunt, Libitinam nihil aliud, nisi Venerem esse
 existimantes? &c. Ponitur ego Libitina aliquando
 pro ipsa morte. Horat. epistolarum. lib. 2.*

Miraturq; nihil, nisi quod Libitina sacrauit.

Iuuenalis sat. 12, — Nam si Libitinam euaserit ager.

*Aliquādo pro feretro ac funerali pompa. Horati-
 us lib. 3. carminum.*

- Non omnis moriar, multa q; pars mei
 Vitabit Libitinam. — Aliquando pro cōlegio eo-
 rum qui ex æde Libitinæ, funeribus necessaria, suas
 item operas, seruorum ue, locabant, uendebantq;. Li-
 uius lib. 10. belli Macedonici. In urbe tanta fuit pesti-
 lentia, ut tunc uix Libitina sufficeret. Suetonius in
 Nerone. cap. 39. Pestilentia unius autumnī, qua. xxx.
 funerum milia in rationem Libitinæ uenerunt. Ho-
 ratiū. 2. sermonum. — Autumnūsq; grauis
 Libitinæ quæstus acerbæ. — Hi autem
 dicebantur Libitinarij. Vlpianus, L. Quicunq;
 ff. de institoria actione. Si Libitiniarius, quē Græ-
 ci Cteristēn uocant, seruum pollinctorem habuerit.
33. **BARBARVS** Alboaces. Hic est Alli-
 boaces Fæcensis, de quo diximus adnotatione octaua.
34. **IMPACATA**. hostilia, nondum pacata,
 subaudi loca. Virg. Georg. 3. Aut impacatos a ter-
 go horrebis Iberos.
35. **OLISIPO**. In oratione quam pro rostris pronū-
 ciauius, antequā hinc Conimbricam migraret aca-
 demia, satis ostendimus, urbis uestræ nomen scribi
 debere non amplius quam septem bīs literis. O. L. I.
 Iota. S. simplici. Iota iterū, P. simplici. O. Hec ni-
 hil addēdū putauī, nisi ut eius rei curiosi, uetusta mar-
 mora, quæ multa in urbe sunt, ne grauetur inspicere.

36. **LÆRTIADEN** iactabat condita ab illo.
Ab Olyſſe conditam Oliſſiponem, auctor eſt Soli-
nus, & Strabo, quanquam Strabonis teſtimonium
Laurentius Vallensis cauillatus eſt.
37. **MALÉ** cōcordes. De hac re ita Strab. li. 3. Græ-
cos autem barbaras nationes errabundos peragraſſe,
hanc cauſam habuit, quia paruas in portiones diſſi-
pali fuerant, quum imperia per elationem atq; contu-
maciam inuicem minime coaleſcerent, & cōſpiratio-
nem inter ſe nequaquam haberent.
38. **PRÆTER** Menelaon. De Menelai errori-
bus. Strab. lib. 1. Ariſtonicum grāmaticum ſuæ æta-
tis ſcripſiſſe confirmat. Ex quo illum per Gades cir-
cūductum non ad Aethiopiam modo, uerum & ad
Indicam uſq; regionem inducit.
39. **LUNÆ** montis. Lunæ mons eſt, is quem no-
ſtra ætas Sintriēſem, ab oppido, adpellat, ad quius
promontoriij radices, in litore, templum olim fuit So-
lis & Lunæ, ſumma religione cultum. De quo in an-
tiquitatibus Luſitaniæ, aliquādo deo fauēte, dicem⁹.
40. **COLLES** Barbarios. Barbarium promontoriū
Straboni & Ptolemæo, id eſt, quod uulgo dicimus
Caput Spicel, ultra oppidum Cecimbriam, Mon-
tem autem Barbarium, Rabidam uulguſ adpellat.
quius, omnes rupes ſunt iaspideæ, terrenum, cocco

laudatissimo abundans. Populi uero promontorii huius, ab urbe Neocetobriga, sic enim recte Setubal uocabitur, quasi nouam Cetobrigam, ex ueteri Cetobriga factam, inde per oppidum Palmellam, usque ad sinum Olisiponensem, Barbarij nominandi sunt. Quæ uero de Coetu Tubalis, unde ciuitas Coetubal, dicta sit, præter alios uetustiores, Florianus tradit, qui modo fabulosas antiquitates edidit, quum tamen multo superioribus fuerit diligētior, & quātum ad hoc attinet, eruditior, deliramēta putate. Dicimus autem colles hos Barbarios, insignēs Lenæo & Pallade, hoc est, uino & oleo, propter uberrimam utriusque rei copiam toto hoc tractu prouenientem, præcipue ad oppidum Almadam, in extremis tractus Barbarij collibus situm, & regione Olisiponis.

41. **INTIMA** deinde sinus. Hic est sinus Olisiponensis, in quem exoneratur Tagus, alter à Salaciensi. Quod expressit Pomponius. lib. 3. cap. 1. Sinus, inquit, intersunt, & est in proximo Salacia, in altero Olisipo, & Tagi hostium, amnis aurum gemmasque generantis. In qua re, turpiter & ante pedes lucente uia, Ioachimus Vadianus hallucinatus est, qui Plinium. lib. 4. cap. 22. dixit, Olisiponem Salaciam nominasse. Sed decepit illum forte, lectio punctis non suis locis interturbata. Legebatur enim sic. Oppida me-

morabilia à Tago in ora, Olisipo, equarum è Fauo-
 nio uêto cõceptu nobile, Salacia cognominata. Vrbis
 imperatoria Merobriga. Sed non uidebat Vadianus,
 uir utiq; doctissimus, male quadrare nobile, cum,
 cognominata? Saltē admoneri poterat ab ipso Mæ-
 la quem interpretabatur. Vos ergo ita distinguite.
 Oppida memorabilia à Tago, in ora, Olisipo, equa-
 rum è Fauonio uêto conceptu nobile, scilicet oppidum.
 Inde adfixa hypodias tole, Salacia cognominata urbs
 imperatoria. & ibi ponatur hypodias tole altera.
 Tum sequitur, Merobriga, Promontorium Sacrū.
 &c. Error autem Vadiani usq; eo serpsit, ut etiam
 qui Ptolemaeum imprefferint, ubi Olisipon ille scri-
 psit, addiderint, uulgo Lisbona, Salacia Plinio,
 Vlysea Straboni. Cæterū Salacia est, quæ à Sara-
 cenis nomine mutato, nūc Alcassar Salis uocatur,
 urbs nostro tempore non admodum clara, nisi ciuem
 haberet Petrum Nonium mathematicum eum primis
 nobilem. Quia uero Plinij locum unum emendaui-
 mus, qui ad nostram patriam pertinebat, non ab re
 fuerit admonere, dispungendum esse titulum eiusdem
 capituli. Nec enim ibi incipit, sed continuanda lectio
 est cum superiori capite, usq; ad hæc uerba. Ex aduer-
 so Celiberiæ. Ibi enim caput incipit. & ibi ponendus
 est titulus.

Insula in Oceano.

42. *R V R A* uidebat *Morigera*. idest cultui apta.
Strab. lib. 3. Ager circum circa bonitate cōspicius.
 Nos experimur quinquagesimo à satione die, messē
 ibi fieri, nec propter consuetudinem admiramur.

43. *LONGE* q̄ per arua refundit. *Strabo.* Hoc in lo
 co, & maris infusiones ingruunt, quarum una ultra
 stadia. cccc. extenditur. &c. Post. Superioribus au
 tem in campis, quum æstus sit, duæ inundationes dif
 funduntur, ut ad stad. C. & L. facies exslet pelagi,
 reddatūr q̄ planities tota nauigabilis.

44. *N A M* lingua fere communis, Probabilior reddi
 tur res, ex eo quod dicitur, linguam fere eandem *Lusi*
tanis fuisse, ut pote à *Luso* adceptam. Et reuera, du
 rant adhuc in nostra lingua, quæ pœne latina est,
 multa græcitatis uestigia.

45. *COLLE* super. Videlicet in colle orientali. Nam
 ibi tantum ciuitas erat, etiam *Romanorum* temporib.
 De templo uero *Palladis*, *Strab. lib. 3.* Superio
 ra regionis montanæ loca *Olyseiā* ostentant, in qua
 est *Mineruæ* templum. Atq̄ hic est *Strabonis* lo
 cus quem diximus *Laurentium* fuisse cauillatum, cui
 modo respondere non uacat.

46. *SIGN A* q̄ naufragij. *Strabo.* *Asclepiades*, in
 quit, *Myrlianus*, qui in *Turdetania* literarū ludi ma
 gister extitit, deq̄ regionis illius gentibus exponendis

librum edidit. Is monumenta quædã de Olyssis errore in Mineruæ templo esse cõmemorat, parmas suspensas, aplustria, rostraq; nauialia.

47. *CLARISSIMA*. Olisiponis urbis nobilitas, longiorem tractatum postulat.

48. *INTER Lusitadas*. A Luso, unde Lusitania dicta est, Lusitadas adpellauimus Lusitanos, & à Lyssa Lysitadas, sicut ab Aenea Aeneadas dixit Virgilius. Nec male subcessit. Nam uideo id multis adhibuisse, presertim autem Georgio Cælio, Lusitanie nostræ ornamento, siue poeticam facultatem, siue Ciceronianæ orationis æmulationem spectes.

49. *QUOT* habet Libye latissima iugera. Africa, qua colitur, fertilitati, nulla terrarum cõparanda est. Hinc Horatius carminum primo. Quidquid de Libycis uerritur arcis.

50. *GRAMURBEM*. Nempe Olisiponem.

51. *STRAVIT*q; mare. id est, planũ, & imotũ fecit. Virg. Aeneid 5 — placidi strauerunt æquora uenti.

52. *SALTIM*. id est, per saltus, saltuatim. Vetus tum aduerbium est. Quumq; eadem opera potuissimus uersum explere, si dixissemus, adplaudere saltu, quia tamen, Saltim, significantius est, exprimitur enim coruorum gestus ille & saltatio, maluimus illo uti, bona doctorum uenia.

RERVM prudentia maior, Aut datur. &c.

Adlusio est ad Virgilianum illud Georg. 1.

Haud equidem credo, quia sit diuinitus illis

Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

54. **OSCINIBVS**. Quia de augurio loquebatur, augurali uerbo usus est. Vocāt autem augures aueis oscines, quæ ore auspiciū faciunt, quemadmodum alites, quæ uolatu. Cicero de Natura Deorum. lib. 2. Quamquam aueis quasdam & alites & oscines, ut nostri augures adpellant. &c. Et ad Cecinnam. Nō igitur ex alitis inuolatu, neq; ex cāu sinistro oscinīs, ut in nostra disciplina est. Vbi uidetis apertam etymī utriusq; uocabuli rationem. Nempe ab alīs, alites, à cantu orīs, oscines dici. Horat. 3. carm. Oscinē coruum prece suscitabo — Solis ab ortu. Ad alterum genus, alituum uidelicet, pertinet, quod sequitur, Præpetis omina pennæ, Quid autē sint aues præpetes, uidere potestis apud Gellium. lib. 6. cap. 6. Nam de significatione ista communi, pro ueloci, nihil opus est adnotare.

55. **OVATIO** coru. Et hoc ex eadem disciplina est, & proprie coruorum. Virgil. Georg. 1. — & ouantes gutture corui,

56. **ALITVVM** oscenarum. Alites oscenæ sunt, auctore Sernio, quæ canendo aduersa significant.

Festus etiam, quæ mali ominis essent, *Oscena* ueteribus dicta fuisse ait. Hinc *Aeneid.* 12. — Ne me terrete timentem *Oscenæ* uolucres. Hic pro immundis adipimus, & ingluuiei deditis, quales sunt corui, & quæ cadauera sequuntur, Sicut *Virgil.* *Oscenos* dixit canes, *Georg.* 1. Quod ad scribendi rationem attinet, *Osci*, populi fuere *Italiæ*, de quibus *Aeneid.* 7. *Oscorumq;* manus. Hi notati sunt à ueteribus, de spurcarum libidinum frequentiori usu. Vnde uerba impudètia & spurca, auctore *Festo*, *Verrius* tradit *Oscena* adpellari. Ergo in prima syllaba. *B.* scribendum non est, neq; diphthongus in pœnultima. Quia etiam si ab scena deriuètur, ut, *Varroni* placet, qui sane etymologias coactiones facit, absq; diphthongo scribi oportet, quoniam in scena, quæ Græce scenè dicitur, nulla est. Memini plura de hac re *Baptistâ Pium* in *Lucretium* esse commentatum. Vos siue ab *Oscis*, siue ab scena magis probetis, pœnultimâ simplici, *E*, scribite. De prima uero syllaba uel per, *B*, uel sine, *B*, scribenda, uestro arbitrio statuite.

57. *ITERIS.* Iter, iteris, dicebant antiqui. Et itiner, itineris. *Lucretius.* lib. 5. — Conquissos itere, & labefactos aëre multo. Idem, lib. 6. — Obuia disquirat plagis, itinerq; sequatur. — & apud *Plautum* sæpe. *Manilius* item, lib. 1.

Fecit & ignotis itinera commercia terris. Recentiores, in tribus casibus numeri singularis, alterum nomē receperunt, nempe, iter, ab altero, declinationem reliquam. Licet poetis utrumq; raro imitari.

58. *PAEAN*. Laudem, bymnum. Esi *Pæan* proprie in laudem *Apollinis* sit, qui *Pæā* dictus est, à *medendo*.

59. *EFFOSSVM* feretrum. Modo extractum, ex terra ubi prius latebat. *Plaut. Pseudolo.*

Ex hoc sepulcro uetere, uiginti minas Effodiam ego hodie. Cicero off. 2. Argentum effoderetur penitus abditum.

60. *CLAM* socios. *Clam* etiam adusatio eleganter præponimus. *Plaut, Casina. Bona multa faciam, clam meam hanc uxorem. Cicero in Salust. timens ne facinora eius clam uos essent.*

61. *BASSARIDI* *Ogygiæ* similis. *Bacchus* inter cætera cognomina, etiam dicitur *Bassareus*. *Horat. 1. carm. — non ego te candide Bassareu, Inuitum quatiā. Inde Bassarides dicuntur Bacchæ, ipsius dei sacerdotes. Ogygiæ uero, id est, Bacchi cultrices. Unde & Bacchus ipse Ogygius. i. Thebanus. Nampatria Thebanus fuit Bacchus. Sacer Prudentius contra Symmachum.*

Thebanus iuuenis superatis fit deus Indis. Sensus au-

tem est, ita prouolutum illum qui sancti martyris ossa
furatus erat, ut prouolui & rotari solent Bacchæ
multo uino onustæ & insanæ

62. **HYDRARGYRON**. Argentii uiuum
duplex est, alterum naturale, quod inuenitur in argen
tifodinis, de quo Plinius lib. 33. cap. 6. alterum factitium,
quod uocatur hydrargyron, utiq; à colore argenti, &
aqueo liquore. Verumq; rerum omnium uenenum esse,
præterquam quod id testatur Plinius, omnes experi
untur officinæ. Corpora & membra tractantium
assidue, reddit tremula. Ob id igitur dicitur, tremu
lum uenenum.

63. **Intemperijs**. Plaut. *Amphitruone*. Dij uostram si
dem, quæ intemperie nostram agunt familiam.

64. **ATTRECTARE**. Inreligiose tågere. *AE*
neid. 2. Me bello è tanto digressum, & cæde recenti,
Attrectare nefas. *Sacrilega*. Quid sit sacrilegium,
& sacrilegus, ostendit Cicero. 2. de legibus, *Sacrilego*
poena est, neq; ei soli qui sacrum abstulerit, sed etiam ei
qui sacro commendatum.

65. **PIGRANTVR**. Pigri fiunt, Metaphora
est, ab ijs qui pigritia dissoluntur. Verbum antiquum
est, quo tamen etiam Cicero utitur, ad *Attic.* li. 14.
scribere ne pigrere. *Lucret.* li. 1.

Quod si pigraris, paulum ue recesseris à re.

66. **MULTOSQUE** Per annos Durauere. Ex
historia translationis sumptum est.

67. **Tantum uitæ**. Longissimam esse coruorum uitam,
quamquam fabulose, Hesiodus cecinit, quous testimo-
nium potestis uidere in Chiliadibus Erasmi.

68. **CORVORVM** montem. Sacrum promonto-
rium, ex quo tempore eò reliquæ Dini Vincentij
deportatæ sunt, propter coruorum horum ibi frequen-
tiam, à Saracenis ea loca tenentibus, coruorum mōs,
siue Caput coruorum adpellari cœptum est, eaq; ad-
pellatio durauit, donec à Lusitanis, ab inuento cor-
pore martyris, Sancti Vincentij uocabulum adcepit.

69. **VRBEM** Dulichiam. idest, Olyseiam. Dulichi-
um enim insula, Olysi paruit. Vnde ipse Dulichius,
& rates Dulichiæ, idest, Olyseïæ. Virgil. ecloga.
6. Dulichias uexasse rates.

70. **DIVÆ** penetralia Iustæ. Paroecia est antiquis-
sima Olisipone, sacra Diuæ Iustæ uirgini, quæ una
cum sorore Rufina, Hispali, sub præside Diogeni-
ano, Christi martyr effecta est, sicut alio loco proli-
xius enarrauimus.

71. **NON** ita sed famam. Nota sunt quæ Virgilius,
quæq; Ouidius metam. 12. de fama scripserunt, ad
quorum imitationem hæc quoq; dicta sunt.

72. **SUA** per figmēta. Ouidius ita. -- mensuraq; fidei.

Crescit, & auditis aliquid nouus adijcit auctor.

73. SACRA æra, idest, tintinnabula templorum.
74. SCYTHICÆ Diane. Ea erat Taurica, Tauri enim populi Scythiæ, Diane hospites imolabant, ut præter cæteros Lactantius scribit. lib. 1. capi. 21. Est & Euripidis, Iphigenia, in Tauris.
75. TEUTATES. Sunt qui Mercurium Gallorū lingua Teutatem, Mariem uero Hesium, uocatos scribant. Gallos autem Dijs homines sacrificare solitos, multi auctores prodidere. Certe Plinius ad sua usq; tempora barbarū cum morem durasse confirmat. Lazarus Baysius Gallus, iuris consultus, uir admodū doctus, hanc gentis suæ labem omnino se deleturum sperauit, in libello de re uestiaria, si Lusitanis nostris exprobraret, quod ex intestinis hominum captiuorum diuinationes captare essent soliti, ut refert Strabo. Hoc Lazaro immanius uidetur, quam Gallos homines damnatos, ut ipse dicit, dijs immolasse. Ego Lusitanorum factum non defendo, quum simili errore & nota laborauerint etiā Romani. Poteram tamē respondere, longe minus barbarum esse, hominem captiuum, in quuius uitam necē mq; uictori potestas esset, ad exta inspicienda occidere, quam ceruicibus eorum capita hostium suspensa domum portare, eaq; pro spectaculo postibus adfigere, statuam idoli con-

canā, pecoribus atq; hominibus replere, & supposito igni holocaustum facere, ac interim iuxta saltare & plaudere. Non addo, solere illos etiam ex hominibus uaticinia capere, quod id Lusitanorum etiam crimē est. Multo tamen nostri humanius, qui eos sagis uelabant, Galli uero sagictis configebant, & intra sacras aedes suffigebant patibulo, Strabone referente. Reliqui certe Lusitanorum mores, innocentes & bene mares, ac Spartanis non dissimiles, traduntur ab eodem illo Strabone. Saltem pueros non prostituēbant, nec nuptui dabant, quem morem solennem Gallis fuisse, tradunt auctores, etiam sacri. Hac Bayfio lacessui respondimus, non in gentis odium, sed quia non merito Lusitanos uoluit perstringere. Ceterum de Diana Scythica, Teutate, & Heso, ita Lucan. lib. primo.

Et quibus immittis placatur sanguine diro
Teutates, horrēnsq; fcris altaribus Hesus,
Et Taranis, Scythica non mitior ara Diana.

76. ID. AE. A Berecynthia. Id est, Cybele, culta in monte Ida. Vulgo huic nomini adspirationem addunt, in ante penultima syllaba. Atqui Sernius id non esse faciendum docet, A Eneid. 2. Graeci quoq; Berecynthia per .T. non per theta scribunt. Cybeles autem sacerdotes, Galli dicebantur, ab eius nominis

flumine in Phrygia . Hi uaticinantes nimio furore
ac dementia correpti, & fanatici, sibi uirilitatem
adumebant. Ouidius fastorum. 4.

Cadunt iactatis uilia membra comis . Capita rota
bant terræ adlidentes, magnâq; se insania ac ululatu
conuuluerantes . Expressit hoc Lucanus Pharsaliae
primo. — crinemq; rotantes

Sanguineum, populis ulularunt tristia Galli . Talia
sacra erant Cybeles, nec multo saniora quā Bellonæ,
quorū sacerdotes cultris brachia dissecabāt . De qui-
bus Lactātius lib. 1. cap. 21. Tametsi ex Apuleij sentē-
tia, eadem est Bellona, Cybele, & Isis. In sacris. 3.
Reg. cap. 18. sacerdotes Baal legimus se incidisse cul-
tris & lanceolis, donec perfunderentur sanguine.

77. **E C A E L O** demissa . Christum seruatorem no-
strum lacem esse, testatur Euangelista Ioannes. Erat,
inquit, lux uera, &c. E cælo autem demissa hæc lux
est, sicut legimus, Exiui à patre, & ueni in mundum
Magna igitur Christo gratia, quuius benignitate lō-
ge à barbarie illorum seculorum distant, quicumq; ma-
gistenebras quam lucem non dilexerunt.

78. **NON** sperare. Non timere, ut, At sperate deos.
79. **ILLE** propinquus. Prope est dominus, inquit Da-
uid, omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocanti-
bus eum, at in ueritate.

80. **EXORIENTE Capella.** Indicatur dies .17. cal. Octobris. Idibus enim Septembris Capella exoritur, ut ait Ptolemæus in libello de inerrantium stellarum significationibus, & xiiij. cal. Octobris Sol in Libram transitum facit, eodem Ptolemæo, & Columella lib. xi. cap. 2. auctoribus. Decimo autem septimo cal. Octobris, ecclesia Olisiponensis solennem translationis beati martyris diē, à ueteribus decretū celebrat, iam inde, ab anno domini M. C. lxxiiij.

81. **SOLYMM** in morem. Solymi populi fuere iuxta Lyciam, Homeri carminibus nobilitati, à quibus Iudæorum coepisse initia, fuere qui existimarint, Corn. Tacito attestante. Vnde & Hierosolyma quasi ab illis condita, nomen retinuerint. Quare Solymos pro Iudæis nonnunquam posse dici, auctor est Iuuenalis, satyra. 6. Interpretes legum Solymarum. Solymum igitur in morem, intelligimus, ad ritum quem Deus Moysi Iudeorum duci præcepit, ut indueret Aaron pontificem, iuxta quem ritum, religionis nostræ sacerdotes pontificalia indumenta susceperunt, paucis immutatis & correctis.

82. **FERCVLA.** Quantum ad hunc locum pertinet, fercula, sunt statuae, aut imagines, aut similia, quæ in solenni pompa feruntur. In Christianorum popis & supplicationibus publicis, eleuatæ cruces in ba-

stilibus idest, dominica tropæa, & diuorum imagin-
culæ, reliquiæ ue, fercula dicenda sunt.

33. *SALII*. Cantores intelligi debent, aut præcento-
res potius, qui laudes Diui præcinebant, responder-
tibus cæteris, ut in supplicationibus fieri uidemus.
Est autem uirgilij imitatio. *Æneid.* 8. Tum salij
ad cantus, &c.

34. *ET NOS Dexter adi. Ut Virgil.* — & tua dex-
ter adi pede sacra secundo.

35. *IOVIS armiger*, idest, aquila, quam fulmina Ioni
ministraſſe, fabulatur antiquitas.

36. *PALLADI cornix*. *Nyctimene* uel. De corni-
ce, & *Nyctimene*. i. noctua, nota fabula est *Met.* 2.

37. *IVNONIS ales*. idest, pavo, Iunoni sacer.

Ales proprie feminine dicitur, poetæ tamen etiam
masculinum faciunt, in numero singulari. Non memi-
ni in præſentia, an etiam in plurari. *Arbitor* tamen
addidiſſe huic nomini, idem quod nomini, *Dies*. Re-
cipit enim, *Dies*, in ſingulari, utrumq; genus, at in plu-
rali, tantum masculine effertur. Sic *ales*, in unitatis
numero, utriusq; ſexus notam habet, in plurali, tan-
tum feminini. Nimis uero ſcrupuloſe diſtinxerunt qui-
dam, *ales* tunc dici masculine, quum bonum auguri-
um ſignificaretur, tunc feminine, quum malum. Non
diſſiteor tamen, in ſuperſtitioſis ſacrorum gẽtilium

ribus, masculinum potius genus adamatum, ut felicius. Hinc nata est non minus faceta quam ridenda religio, cum qui suæ uxori uellet dominari, ac mulieres euadere insidias, cauere oportere, Lunam genere feminino nuncupare, sed Deum Lunum, marem appellare. At qui Lunam sexu feminino diceret, eum semper uxori inseruiturum. Hæc inuenietis apud Spartianum, in Antonino Caracallo. Et fors hinc Virgil. quum de Venere loqueretur, dixit, Ducente deo. Seruent igitur augures ritus suos. Vos in tanta copia exemplorum, ubi hæc differentia non seruatur, nimis religiosos esse non conuenit. Ouid. fastor. 1. Nocte, dea noctis cristatus cæditur ales. Metam. 2. — Sed ales Sensit adulterium Phœbeius.

18. **CAVDA** E circum gemmante theatro. Pauo quum caudam explicat, effigiem theatri repræsentat. Oculis illis picturata cauda graduum theatrii similitudinem efficit, distinctis interordinijs.

Gemmante, id est, ad gemmarum similitudinem splendente. Vnde Martialis gemmeos pauones dixit.

Argueus anser, gemmeiq; pauones.

19. **NIVEVS** — anser. Historia est apud Florum. lib. 1. cap. 13. Virgil. A Encid. 8.

Atq; hic auratis uolitans argenteus anser
Porticibus, Gallos in limine adesse canebat.

90. **CORONIS.** De Coronide puella à Phæbo dilecta, quibus adulterium coruus deprehendisse dicitur & Apollini indicasse, Ouid. metam. lib. 2. Fuisse autem prius candidum coruum, & ab Apolline mutatum in nigrum, ueracissimus testis idem est Ouidius.
91. **GESTAT** modo Olisipo facili &c. Vrbs Olisipo in memoriam translationis Dni Vincentij, insignia sibi fecit nauem, & duos coruos, quorum unus in puppi residet, alter in prora, eaq; hodie gestat.
92. **HÆC** signa fidem facient. Nempe in sigillo. Senatus enim, & curiæ Olisiponensis scita, bis insignibus cera impressis ad fidem faciendam munimur.
93. **PRÆCEDENT** nostras actes. In vexillo.
94. **FERREA** cæla. Cælum à cælando, instrumentum est argëtariorum, statuariorum, marmorariorum, & similium. Lusitani, à sculpendo, sculprum uocant. Stat. Siluarum, 4. — laboriferi uiuant quæ marmora cælo Praxitelis. Ausonius. Talem fecerunt ferrea cæla deam.
95. **LEVANT** id est, leuigarant, leue & sine asperitate reddiderant. sicut in sacris legimus, Genes. 27. Nosti quod frater meus Esau homo pilosus sit, & ego leuis, ubi hactenus male legitur lenis. Ante autem Myronis dictum est, quantum ad perfectionem attinet, non quantum ad materiam. Myron

enim fingendi æris artificio claruit. De quo Plinius
lib. 34. cap. 8.

96. **P A V C V L A** quæ ad solam orthographiam
pertinebāt, ad calcem harum adnotationum reieci, de
industria, ne in unaquaque adnotanda, mihi opus ex-
cresceret. Sed neq; heic de ea re disputare decreui.
Tantum breuiter admonere lectorem uolui, si forte
scriptionis nouitatem admiraretur.
97. **A. & .P r o**, interiectiones, sine spiritu scribimus,
Probi grammatici auctoritatem sequuti. Solo enim
adcentu à præpositionibus differunt.
98. **Aënius .a .um**. Quum æneus dicamus, & soluti-
one diphthongi, aëneus, & aënus, qui huic nomini in-
ter **A. & .E**. adspirationem posuerunt, non tam mi-
hi uidentur uoluisse uegetiorem syllabam reddere,
quod tamen ait Gellius, quam diphthongum indicare
solutam. Nulla tamen ratione adspiratio interponi-
tur. Et Gellius testatur nidiſſe se mirandæ uetusta-
tis codicē, qui ipſius Virgilij fuiſſe crederetur. in quo,
Vndam tepidi deſpumat aëni, & illud. — Et luce
coruſcus aëna, abſq; adſpiratione in contextu ſcri-
ptum erat, licet ſupra additam haberet, aliena manu.
99. **Cæpit à Capiro**, monet Caper eſſe per. **AE**.
ſcribendum. Cæpit uero, à uerbo Cæpio, per. **OE**.

Exstant adhuc eius uerbi reliquiae apud Terentium,
Adelph. act. 3. scen. 3. — An non sex totis mēsis
 Prius olfecissem, quam ille quidquam coeperet? Scio
 omnes typis excusos codices, Coeperit habere, Sed
 habeo ego manu scriptum codicem uetustissimum, ubi
 Coeperet, plane legitur, id exposcente lectione.

100. Conlata. Conlega. Concludūt. Inlapsa, Inlāsa. In-
 rorant. Inrurit. Inruere. Obcultare. Obciduus.
 Obcumbere. Obcurrunt. Subcedere. & in summa,
 cunctis praepositiones integras scribimus, ubi pati-
 tur decor, ueterum probatorū grammaticorum pra-
 cepto, nisi quum sequitur cognata litera, qualis est.
B. ad. P. & D. ad. T. Tunc enim mutari potest, ut
 Oppono, ex Ob, & pono. Attrabo, ex AD, &
 Trabo, De quo diffusius alio loco egimus.

101. Exsanguis. Exsoluit, Exstruxit, sicut & Exsul,
 quod alibi adnotauimus, post. X. literam. S. habent,
 teste Scauro, & omnibus ueteribus. Quur enim secū-
 da cōpositi pars suam principalem literā amitteret?

102. Heic aduerbium, per. EI. diphthongon scribendum
 praecipunt ueteres. Quare semper longum.

103. Lacrymas, sine adspiratione, & per. Y. psilon,
 debere scribi, graeca probat origo, δάcryon.

104. Prendit. Terentius Scaurus peccare ait eos, qui in
 uerbo Preendo adspirationem scribunt. Indicium est

non debere scribi, quod ubi per synizesin dicimus,
Prendo, nusquam est adspiratio.

105. *Composita a Quatio. Perquutio, Inquutio, &c*
per. Q. scribimus. Non enim uidemus quur per. C.
potius. nisi quis iueri uelit, Secutus, a Sequor, Lo-
cutus, a Loquor. Doctiores tamen, Sequutus, &
Loquutus scribunt.

106. *Quius, genitiuum a Quis, per. Q. scribimus, Te-*
rentiani Mauri auctoritate. De qua scriptione ali-
bi disputauimus.

107. *Sepulcrum, sine adspiratione scribendum adse-*
ueramus, quia a Supino Sepultum fit, TVM syl-la
ba in CRVM mutata, sicut Lauácrum a La-
uatum, Simulácrum, a Simalatum. Inuolúcrum, ab
Inuolutum. Et Val. Probus auctor est, tria tan-
tum Latina nomina post. C. adspirationem habere,
Lurcho, Pulcher, Orchus.

108. *Stipuer, Stipefactus. Quia horum uerborum ortu*
go a Stipite uenit, mutato tamen syllabæ tempore, I,
litera in illis seruanda est, quam multi in. V. mutant,
quomodo quum dicimus, Decimus & decumus.
Maximus & Maxumus.

109. *Tinguebat. Attius iubet in uerbo, Tinguo, V, post*
G, scribere, sicut in Vnguo, quod probat, Vnguen-
tum, ab eo deriuatum, non Vngentum.

Hæc studiosi adolescentes, non per otium in bibliotheca mea, sed in uestra urbe, à me aliud agente tu multuarie conlecta sunt, ad Vincentium nostrum pertinentia. Quæ si placuerint, bene sane est. Sin displicuerint, equidem neq; culpam deprecor, neq; uetabo quin pereant, ut discam posthac scriptoris extemporalis titulum minus ambire.

FINIS

INDEX RERVM OBSERVATIONE DIG-

narum, quæ in his adnotationibus continentur.
Prior numerus paginam signat, alter adnotationem.

A		Barbarius mons, ibidem,
A. interiectio. pag. 61.	97.	Barbarij populi. ibidem,
Abderamen rex. pag. 32.	4.	Basilaris, pag. 51, 61.
Abcessus. pag. 25.	102.	Berecynthia. pag. 55, 76.
Abyla promontor; pag. 35,	9.	Bolides. pa. 26. 107.
Adleres cælo. pag. 2.	1.	Bos Perillæus. pag. 18, 68.
Aenus. a. um. pag. 61.	98.	Bracara Augusta. pag. 30, 122.
Aeternus. i. cōtinuus. pag. 22.	86.	Brutus Valentia conditor,
Agri ad Tagum fertilitas.		pag. 8, 24.
pag. 47.	42.	
Ales. pag. 58.	87.	C
Alites. pag. 49.	54.	
Alites Oscenæ. ibidem,	56.	Calū, instrumentū, pag. 60, 94.
Alliboaces Saracen ^o . pag. 34.	8.	Cæpit, & cœpit, pag. 61, 99.
Almada oppidū. pag. 45.	40.	Cæsar differt ab Augusto.
Alphonfus Henricus rex,		pag. 5, 16.
pag. 38.	24. & pag. 41.	29.
AM. præpositio. pag. 17.	64.	Ch. habentia noia. pag. 63, 107.
Ambedo, ibidem.		Calpe, mons & oppid, pag. 7,
Anas fluuius. pag. 39.	25.	21, & pag. 35, 9.
Angelorum officiū. pag. 23.	91.	Capella, caelestis, pag. 57, 80.
Aquarius. pag. 3.	9.	Caritas virius. pag. 3, 6.
Arius Lusitanus. pag. 10.	34.	Craffenſe opp. pag. 35, 8.
Aruina. pag. 20.	79.	Castus, pag. 3, 8.
Asturica. Astures, pag. 33,	6.	Carasta, pag. 18, 67.
Astifinis per, T, pag. 21,	80.	Cauca, pag. 18, 67.
Attrectare, pag. 52.	64.	Cauteria, pag. 20, 78.
Augustus differt a Cæsare.		Ceritus. a. um. pag. 28, 119.
pag. 5, 16.		Calybs fluuius, pag. 41, 29.
Augusta loca. pag. 9,	30.	Clam, pag. 51, 60.
Augusti dii, ibidem,		Cœpio, verbum, pag. 62, 99.
		Con, incōpositione. pag. 62, 100.
		Conimbrica vrbs, pag. 40, 25.
		Coruorū vita lōga, pag. 53, 67.
		Coruorum caput, i. promont.
		pag. 53, 60.
		Craſis figura, pag. 27, 108.
B		
Barbariū promontorium,		
pag. 44	40.	

D,

Declinationis quartæ genitiuus pag, 55, 76.
 & dariuus, pag, 30, 122.
 Deois. I. Proserpina, pag, 15, 51.
 Dilancino, pag, 17, 65.
 Diocles, Diocletian⁹, pag, 4, 12.
 Diocletian⁹ Ioui⁹, pag, 5, 14.
 Diocletianus in Christianos, pag, 6, 17.
 Dius, a, um, pag, 11, 38.

E,

Eboravrbis, pag, 39, 24.
 Ebusos insula, pag, 29, 121.
 Eftodio, pag, 51, 59.
 Erytheia insula, pag, 36, 12, 13.
 Exauctorare, pag, 8, 21.
 Ex. in cōpōitione, pag, 62, 101.
 Exfulo, Exfiliū, pag, 16, 57.
 Extorris, pag, 16, 58.

F,

Facere Quirites, pag, 9, 25.
 Factio, pag, 10, 33.
 Fama, pag, 53, 71.
 Faxo, pag, 17, 62.
 Fercula, pag, 57, 82.
 Ferocire, pag, 28, 113.
 Fides, in facris, pag, 22, 83.
 Fidicula, vel. Fidis, pag, 3, 9.
 Filius. indiuiinis, pag, 11, 39.
 Fili. vnico. I. in plurali, pa, 21, 80.
 Florianus Hispan⁹, pag, 45, 40.
 Franciscus Hollandicus Lusita-
 nus, pag, 20, 80.
 Fulgura, fulmina. fulgetra,
 pag, 22, 83.
 Furuus, a, um, pag, 22, 55.

G.

Gallifacerdotes, pag, 55, 76.
 Gallorum ritus, pag, 54, 75.
 Genesis locus, pag, 60, 95.
 Genitiui in, ai, pag, 31, 126.
 Genitiui in, ij, pag, 20, 80.
 Genitiui quartæ declinationis,
 pag, 30, 122.
 Georgius Cælius Lusitanus,
 pag, 48, 48.
 Giblaltare opp, pag, 7, 21.
 Gothi populi, pag, 41, 27.

H.

Heic aduerbium, pag, 62, 102.
 Hercules Argiuius, pag, 37, 16.
 Hercules Aegyptius, ibidem.
 Hierosolyma, vnde, pag, 57, 81.
 Hippocrene, pag, 23, 97.
 Honestamiffio, pag, 8, 25.
 Horæ anni, pag, 12, 44.
 Hidrargyron, pag, 52, 62.

I.

In. in cōpōitione, pag, 62, 100.
 Inuolūcrum, pag, 63, 107.
 Inuus. i. Pan, pag, 24, 68.
 Ioānes. iij. Lusit. rex, pag, 40, 25.
 Ioachim⁹ Vadian⁹, pag, 45, 41.
 Iritare, vnico, R, pag, 16, 55.
 Iter itiner, pag, 50, 57.
 Iulian⁹ comes, Hispaniarū pro-
 ditor, pag, 31, 25, & pag, 32, 2.
 Iupiter Libidinosus, pag, 15, 49.
 Iupiter Capitoli⁹, pag, 24, 99.
 Iupiter Latialis, ibidem.
 Iupiter Tarpei⁹, ibidem,
 Iouē lapidē iurare, pag, 19, 74.

Iusta & Rufina, martyres.

pag. 5, 70,

L.

Lacryma: pag. 62, 103.

Lauacrum, pag. 63, 107.

Lazarus Bayfius, pag. 54, 75.

Lemures, pag. 15, 53.

Leuo, as, leuis, priore longa,

pag. 60, 95.

Libitina, pag. 42, 32.

Libitiniarius, pag. 43, 32.

Libs, ventus, pag. 35, 10.

Linum Pelusiacū, pag. 25, 103.

Linum Zelicum, pag. 26, 104.

Lucianus irridet Herculem,

pag. 14, 48.

Lunæ mons, pag. 44, 39.

Luna & Lunæ de, pag. 59, 87.

Lusitania, & Lysitania,

pag. 39, 14.

Lusitania, vnde dicta, Ibidem.

Lusitanorū lingua, pag. 47, 44.

Lusitanorū, ritus, pag. 54, 75.

Lusus Liberifilius, Ibidem.

Lusitæ & Lysitæ, pag. 48, 48.

Lyra, i, Fidis, pag. 3, 9.

M.

Maximianus Hercules,

pag. 5,

Mens dea, pag. 4,

Mercurij nomina Gallice,

pag. 54,

Mineræ templū, pag. 47,

Missio honesta, pag. 8,

Munda fluius, pag. 40,

Myron, pag. 60,

N.

Nigricans, pag. 9, 28.

Nomina per Ch, pag. 63, 107.

Numerianus Cæsar, pag. 5, 13.

O.

Ob, in cōpositione, pag. 62, 100.

Oblivus ab obliuo, pag. 23, 93.

Olisipo quomodo scribendum,

pag. 43, 35.

Olisipo. ab Olyssē condita,

pag. 44, 36.

Olisiponis insignia, pag. 60, 91.

Olisiponēsis sin, pag. 45, 41.

Orichū oppidū, pag. 41, 29.

Orichiensis agri victoria, ibidē.

Oscenus, a, um, pag. 50, 56.

Oscines, pag. 49, 54.

P.

Pæan, pag. 2, 58.

Papyri plagula, pag. 25, 103.

Papyri scapus, ibidem.

Paricidarū poena, pag. 29, 120.

Pascere spē, & spē, pag. 23, 94.

Pauonis cauda, pag. 59, 88.

Pelagi Fasilæ fili, pag. 33, 7.

Pelusiacū linū, pag. 25, 103.

Perillus, pag. 18, 68.

Petrus Nonius Salacensis,

pag. 46, 41.

Pietas in deum, pag. 22, 83.

Pigror, aris, pag. 2, 65.

Plagalactea, pag. 25, 103.

Philura, pag. 26, 105.

Plinij locus, pag. 36, 12.

Plinij lociduo, pag. 45, 41.

Portugallia, pag. 40, 25, Simulacrum, pag. 63, 107.
 Potis, pag. 19, 70, Solymi populi, pag. 57, 81.
 Propositiones in compositione, Solymi, pro Iudæis, ibidem.
 Pag. 61, 100, Stipeo, pag. 63, 108.
 Preendo, sine adspiratione, Sub, in compositione, pag. 62, 100.
 pag. 62, 104, Sacronensis sinus, pag. 7, 23.
 Pro, interiectio, pag. 61, 97, Superare, pro, superesse, pag. 28, III.
 Proscindere verbis, pag. 17, 61, Suppurari, pag. 25, 102.
 Prudentius, pag. 29, 119, Synæresis figura, pag. 27, 108.
 Pulvinar, pag. 19, 75, Synizesis figura, ibidem.
 Q, 24, 25, Salij, pag. 58, 83.
 Quæstor, pag. 11, 37, T
 Quatio in compositione, Tagus fluvius, pag. 39, 25.
 pag. 65, 105, Taganus, &c, ibidem.
 Quirites facere, pag. 9, 25, Tæplum, pro cælo, pag. 12, 45.
 Quis genitivus, pag. 63, 106, Terentij locus, pag. 62, 99.
 R, Tinguo, pag. 63, 109.
 Rabida mons, pag. 44, 40, Tonix, id est, remi, pag. 31, 127.
 Saltim, i, saltuarim, pag. 48, 52, Translatio Vincentij quando, pag. 57, 80.
 Rasse Saraceni annales, Troch^{us}, rota tortoria, pag. 17, 63.
 pag. 32, 4, Turduli veteres populi, pag. 40, 25.
 Rasse testimonium de beato Vincentio, pag. 34, 8, V.
 Rescendus promittit se scripturum de antiquitatibus Lusitanie, Valeria vrbs cõdita, pag. 8, 24.
 pag. 40, 25, & pag. 44, 39, Valerius & Valerij, pag. 9, 27.
 S, 20, 21, Valeri, vocativus, pag. 10, 34.
 Sacrum promontorium, pag. 35, 10, 11, 12, Vandalia Bætica, pag. 41, 27.
 pag. 31, 123, Vector, pag. 37, 17.
 Salacia vrbs, pag. 45, 41, Verissim^{us}, Maxima, & Iulia martyres Olisiponenses, pag. 21, 80.
 Satiæ, & saties, pag. 28, 110, Vincentius martyr, disernus, pag. 11, 36.
 Saraceni quo tempore Hispaniam invaserunt, pag. 42, 30, Viciatus Lusitanus, pag. 8, 24.
 Sedere, pag. 27, 109, Vnguo, pag. 63, 109.
 Septa vrbs, pag. 7, 21, Vocare ad cælum, pag. 21, 81.
 Sepulcrum, sine adspiratione, Vocare votis, pag. 2, 3.
 pag. 65, 107, Vota eludere, pag. 19, 72.
 Sermo in divinis, pag. 11, 41, Z.
 Scubal, oppidum, pag. 45, 40, Zelicum linum, pag. 26, 104.

ERRATA, SIC CORRIGE.

A, vij, fac, 1, versu, 22, Peryllæus,
 Lege, Perillæus,
 B, ij, fac, 2, vers, 10, in aliquibus ex
 emplaribus, nimino, lege nimio,
 B, iij, fac, 1, vers, 4, Supplicium,
 lege Supplicium,
 B, iij, fac, 1, vers, 20, vincula, lege
 vincla,
 B, v, fac, 1, vers, 1, heronum, Lege
 heroum,
 Ibi, vers, 7, Mutant, Lege Mu-
 tarunt,
 Ibi, fac, ij, vsu vltimo, pradāmq;
 lege, pradāmq;
 B, viij, fac, 1, vers, 20, in aliquibus,
 Ddicat, lege, Dedicat,
 C, iij, fac, 2, vers, 14, cepeute, le-
 ge'repente.
 C, iij, fac, 1, vers, 18, in aliquibus,
 Fut, lege, Fuit,

C, v, intitulo epistola, lege, ⁱ
 L. ANDR. RESEN DII,
 EPISTOLA, &c,
 Ibi, vers, 5, peis, lege, Spei,
 Ibi in epistola, vers, 5, Ingerētmq;
 heroa. dele Hypodiafolen,
 vsit, intengerētmq; heroa ciētes.
 C, viij, fac, 1, vers, 1, in aliquibus,
 pietate pro vera, lege, pietate se
 pro vera,
 E, iij, fac, 2, vers, vltimo, puluiū;
 lege, puluinum,
 H, i, vers, 15, à Lybia, lege à Libya
 Ibi, versu tertio à fine nostri, le-
 ge, rostri,
 I, ij, fac, 2, vers, 13, in aliquibus,
 Oiospon, Lege, Oliospon,

IMPRESSVM OLISIPONE

in ædibus Lodovici Rothorigij, ty-
 pographi ac bibliopola regij.

XV. Cal. Ianuarij.

M.D.XLV.

